

แนวคิดทฤษฎีและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ ถือเป็นการศึกษาถึงกลไกการควบคุมทางเพศในบริบททางการเมือง เพื่อศึกษาถึงประสบการณ์ของนักการเมืองหญิงในเรื่องของการถูกควบคุมทางเพศ รวมถึงการมีแนวทางในการจัดการ ควบคุม และการต่อรองในประเด็นเรื่องข่าวลือในเชิงชู้สาวอย่างไร แม้ที่ผ่านมา การต่อสู้เรียกร้องของผู้หญิงอาจดูเหมือนได้รับการยอมรับ เช่น การที่ผู้หญิงมีสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน การมีโอกาสทางการศึกษาและอาชีพการงานที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การก้าวเข้าสู่อาชีพทางการเมือง หากแต่ประเด็นในเรื่องของเพศวิถี (Sexuality) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการกดขี่ผู้หญิงได้เป็นอย่างดี ยังคงติดตามผู้หญิงไม่เว้นแม้แต่พื้นที่ทางการเมือง (ซึ่งในที่นี้หมายถึงการควบคุมในรูปแบบของข่าวลือในเชิงชู้สาว เพื่อย้ำเตือนให้ผู้หญิงตระหนักถึงความสำคัญของกรอบความเป็นหญิงที่ดี) ดังนั้น เพื่อให้เกิดมิติทางการศึกษาอย่างรอบด้านและเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการศึกษา ผู้ศึกษาจึงได้เลือกใช้นวัตกรรมเพื่อทำการศึกษาเป็นจำนวน 6 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดเพศสภาพ (Gender)
2. แนวคิดเพศวิถี (Sexuality)
3. แนวคิดเรื่องเพศที่ชอบธรรม และการกำกับเรื่องเพศของมนุษย์
4. แนวคิดการควบคุมทางสังคม : อำนาจ และการต่อต้านชัดเจน
5. แนวคิดพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว
6. แนวคิดเรื่องข่าวลือ

แนวคิดเรื่องเพศสภาพ (Gender)

ระบบเพศสภาพมีพื้นฐานจากการแบ่งงานตามเพศ (Sexual Division of Labour) อันเนื่องมาจากสรีระตามธรรมชาติของผู้หญิงซึ่งต้องเป็นฝ่ายตั้งครรภ์และคลอดบุตร ดังนั้น จึงได้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้หญิงและผู้ชายขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสรีระของแต่ละเพศ อย่างไรก็ตาม การแบ่งงานกันทำระหว่างเพศเป็นเรื่องหนึ่ง แต่กฎข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีนัยยะว่าฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าฝ่ายหนึ่งด้อยกว่า อีกทั้งเป็นความสัมพันธ์ที่ยึดความต้องการของคนเพศเดียวเป็นหลักถือเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่หากถามว่าการแบ่งงานตามเพศในลักษณะดังกล่าวมีความดีงามอยู่บ้างหรือไม่ คำตอบคือการแบ่งงานตามเพศนอกจากจะช่วยทำให้โลกมีระบบระเบียบมากขึ้นแล้ว ยังทำให้การแบ่ง

งานกันทำมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วย หากแต่ในขณะเดียวกัน การแบ่งงานตามลักษณะดังกล่าว กลับไม่ให้อิสระแก่มนุษย์ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่ทุกอย่างต้องเป็นไปตามระบบระเบียบของสังคม

อนึ่ง คุณลักษณะของผู้ชายที่เหนือกว่าผู้หญิงนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากความเกลียดชังผู้หญิงของปรัชญาตะวันตกซึ่งถือเป็นรากฐานของการศึกษาสังคมศาสตร์ โดยส่งผลต่อการแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นทวิลักษณ์ขั้วตรงข้าม (Binary Opposition) ที่เชื่อมโยงกับความเป็นชายหญิง เช่น จิต-กาย เหตุผล-อารมณ์ วัฒนธรรม-ธรรมชาติ ระเบียบ-ความไร้ระเบียบ สาธารณะ-ส่วนตัว ชาย-หญิง โดยคุณลักษณะของชายนั้นเหนือกว่า/ดีกว่า/สูงกว่าคุณลักษณะของความเป็นหญิงทุกประการ กล่าวคือ จิต เหตุผล และวัฒนธรรมถูกเชื่อมโยงกับความเป็นชาย ในขณะที่ร่างกาย อารมณ์ และธรรมชาติ ถูกเชื่อมโยงกับความเป็นหญิงในทางปรัชญาตะวันตก จึงส่งผลให้ผู้ชายและลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชายกลายเป็นตัวกำหนดความเป็นมนุษย์ และจุดหมายของมนุษย์โดยรวม ในขณะที่คำอธิบายและจุดมุ่งหมายของทฤษฎีเหล่านี้กลับไม่ได้รวมผู้หญิงไว้ด้วย เช่น แนวคิดเรื่องสิทธิซึ่งเชื่อมโยงกับความสามารถในการใช้เหตุผลและพื้นที่สาธารณะของผู้ชาย เป็นต้น โดยที่รากฐานของการอธิบายความเป็นหญิงความเป็นชายซึ่งเติมไปด้วยอคติแห่งการเหยียดหญิง (Misogyny) ข้างต้นนี้ ส่งผลให้เกิดพลังแห่งการกดขี่ผู้หญิงในประเด็นต่าง ๆ ในทุกยุคสมัย โดยงานเขียนที่ชื่อว่า The Difference Between Men and Women ของอริสโตเติลสะท้อนแนวคิดข้างต้นไว้ได้เป็นอย่างดี อริสโตเติลกล่าวไว้ว่าความอ่อนด้อยของหญิงเป็นสิ่งซึ่งธรรมชาติกำหนดไว้แล้วอย่างมีเหตุมีผล ผู้หญิงมีคุณลักษณะเฉพาะที่อ่อนด้อยกว่าชายนับตั้งแต่วินาทีแรกของการเป็นผู้หญิง ซึ่งความอ่อนด้อยนั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้และพัฒนาไม่ได้ ดังนั้นผู้หญิงจึงควรยอมจำนนสยบต่อความอ่อนด้อยที่มีอยู่เพื่อทำให้เข้าสู่สภาพที่สมบูรณ์โดยธรรมชาติของหญิง เนื่องจากจะส่งผลดีแก่ตัวผู้หญิงเอง ซึ่งสำหรับประโยชน์ของการสั่งให้หญิงสยบยอมต่อความเป็นหญิงที่อ่อนด้อยข้างต้นนั้น อริสโตเติลเริ่มจากการอธิบายบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงผ่านระบบสืบพันธุ์ (Reproduction) ของผู้หญิงเองว่าการที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงนั้นเป็นเพราะผู้หญิงไม่สามารถปรุงแต่งสารอาหาร (ประจำเดือน) ให้เกิดเชื้ออสุจิได้เหมือนน้ำคัดหลังของผู้ชาย โดยอริสโตเติลจงใจนำเชื้ออสุจิเป็นตัวตั้งและเทียบวัดกับสารปรุงแต่งของผู้หญิงซึ่งก่อให้เกิดข้อสรุปที่ว่าความเป็นหญิง คือ ความไม่สามารถที่จะก้าวขึ้นไปสู่ความเป็นชาย จากนั้นเขาก็ได้นำความไม่สามารถในที่นี้ไปผูกติดกับกรนิยามคำว่า “อ่อนแอ” เพื่อตอกย้ำข้อสรุปที่ว่าผู้หญิงอ่อนแอกว่าผู้ชายเพราะผู้หญิงขาดบางสิ่งที่ผู้ชายมี ดังประโยคที่อริสโตเติลกล่าวไว้ว่า “เด็กมีรูปร่างคล้ายสตรีสตรีคือบุรุษที่ไร้สมรรถภาพ” (Important Men) หรืออาจกล่าวได้ว่า ไม่มีความเป็นหญิงอยู่จริงมีแต่ความเป็นชายที่ไม่สมบูรณ์หรือผู้หญิงถูกสร้างมาจากชาย เป็นส่วนซึ่งเติมเต็มของชายเท่านั้น ข้อสรุปของความเป็นหญิงที่อ่อนด้อยที่เกิดจากระบบสืบพันธุ์ข้างต้นนั้น นำไปสู่การเชื่อมโยงใน

เรื่องต่าง ๆ เช่น หญิงไม่สามารถใช้เหตุผลได้เหมือนชายเนื่องจากเชื้อสุงิของชายมีวิญญาณที่อยู่ในระดับ Rational Soul คือ ใช้เหตุผลได้ แต่ไข่ของหญิงมีวิญญาณเพียงในระดับ Nutritive Soul คือ สามารถกินอาหารและมีชีวิตในระดับ Sensitive Soul คือ มีความรู้สึกเท่านั้น ดังนั้น เมื่อผู้หญิงไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลได้เหมือนผู้ชาย ผู้หญิงจึงมีหน้าที่ผลิตทายาทให้กับผู้ชายเพียงอย่างเดียว และเมื่อผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงเช่นนี้ ผู้ชายจึงสมควรเป็นผู้ปกครองและผู้หญิงที่อ่อนแอกว่าจึงควรเป็นผู้ถูกปกครอง

จากการแบ่งแยกความเป็นหญิงความเป็นชายผ่านกรอบแนวคิดทวิลักษณ์นิยมข้างต้นนั้น ส่งผลให้เกิดการสร้างฐานการอธิบายความเป็นหญิงความเป็นชายว่าเกิดขึ้นจากความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชาย โดยเฉพาะในด้านสรีระหรือชีววิทยา ซึ่งความต่างในแง่มุมนี้นำไปสู่การสร้างข้อสรุปอื่น ๆ ว่าหญิงชายมีความแตกต่างกันในด้านอื่น ๆ ด้วย โดยที่ผู้หญิงมีลักษณะที่อ่อนด้อยกว่าผู้ชายและเป็นคุณลักษณะที่ตายตัว ซึ่งเป็นผลพวงที่ติดมากับธรรมชาติตั้งแต่เกิด ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ผู้หญิงจึงต้องจำนนต่อความอ่อนด้อยของตัวเองที่กฎเกณฑ์ธรรมชาติได้สร้างขึ้นให้กับลักษณะของหญิง โดยทั้งหมดนี้เป็นการมองความแตกต่างของหญิงชายผ่านกรอบเรื่องเพศ (Sex) ซึ่งทำที่สุดแล้ว คำอธิบายนี้ถูกนำไปสร้างเป็นความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่มีต่อคุณลักษณะของหญิงที่พึงมีพึงเป็นตามที่สังคมคาดหวังไว้ อาทิเช่น ผู้หญิงต้องมีความอ่อนโยน เรียบร้อย อบอุน ไม่เด็ดขาด ต้องพึ่งพา ถอยหนี อ่อนแอ อารมณ์อ่อนไหว เป็นแม่บ้าน ในขณะที่คุณลักษณะของชายจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามอย่างสุดขั้ว กล่าวคือ ก้าวร้าว ทะเยอทะยาน หนักแน่น เด็ดขาด อิศระ มีเหตุผล เข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม การจำนนต่อสภาวะความเป็นหญิงที่อ่อนด้อยกว่าชายในรูปแบบข้างต้นถูกนักสตรีนิยมตั้งคำถามและปฏิเสธอย่างสิ้นเชิงด้วยการสันคลอนความเชื่อที่ว่าความเป็นหญิงความเป็นชายถูกสร้างขึ้นด้วยการบ่งชี้เพียงสรีระที่ธรรมชาติให้มา ซึ่งส่งผลต่อการรื้อและสร้างขึ้นใหม่ของแนวคิดที่มองว่าแท้ที่จริงแล้วความเป็นหญิงความเป็นชายเกิดขึ้นจากการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมและสังคม และใช้คำว่า เพศสภาพ (Gender) แทน สำหรับเพศสภาพเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่งของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เพศสภาพจึงมีการสร้างขึ้นและผลิตซ้ำ โดยที่ทุกคนจะมีการกระทำตามเพศสภาพอย่างสม่ำเสมอโดยไม่รู้ตัว เพศสภาพ (Gender) จึงมีความหมายที่ตรงข้ามกับคำว่าเพศ (Sex) ที่จัดแบ่งประเภทของหญิงและชายโดยพิจารณาจากฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญ สำหรับฐานคิดดังกล่าวนี้ การบ่งชี้ผู้หญิงหรือผู้ชายตามเพศถูกพิจารณาจากอวัยวะสืบพันธุ์เป็นสำคัญ ซึ่งการแบ่งแยกหญิงชาย ตามเพศ (Sex) จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นสาร์ตละนิยมที่เชื่อว่าความแตกต่างระหว่างหญิงชายมีความชัดเจนตายตัวที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้และธรรมชาติบนโลกที่มีแค่เพียงเพศหญิงกับเพศชายเท่านั้น นอกเหนือจากนี้แล้ว

เพศ (Sex) ยังเป็นพื้นฐานในการจัดแบ่งประเภทของเพศ (Sex Categorization) ด้วยว่า มีเพียงผู้หญิงและผู้ชายเท่านั้น บนโลกซึ่งก็มีใช้ความจริงเสมอไป เนื่องจากยังมีการจัดแบ่งประเภทของเพศในรูปแบบที่ข้ามเพศภาพได้อีก เช่น บุคคลที่ผ่าตัดศัลยกรรมเพื่อเปลี่ยนอวัยวะเพศ หรือในกรณีผู้ที่ชอบสวมใส่เสื้อผ้าของเพศตรงข้ามโดยที่ไม่ได้ผ่าตัดแปลงเพศ

ในที่สุดแล้ว นักสตรีนิยมเลือกที่จะหยิบใช้กรอบความเป็นหญิงความเป็นชายใหม่ว่าเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นจากสังคมที่ชายเป็นใหญ่โดยผ่านกลไกเครื่องมือต่าง ๆ เช่น จารีตประเพณี ศีลธรรม วัฒนธรรม ฯลฯ และส่งผ่านความเชื่อตามสถาบันกระแสหลัก ความเป็นหญิงความเป็นชายที่ถูกสร้างขึ้นจึงสามารถเปลี่ยนแปลง รื้อถอนหรือสร้างใหม่ได้ ดังนั้น การอธิบายความเป็นหญิงความเป็นชายในมุมมองของนักสตรีนิยมจึงเป็นการมองในลักษณะที่ว่า วัฒนธรรมสร้างความหญิงความเป็นชายและสร้างความเป็นเพศ โดยวัฒนธรรมจะเป็นผู้บอกว่าเราควรปฏิบัติตัวอย่างไร คิดอย่างไรและเราควรคาดหวังอะไรจากผู้อื่น และวัฒนธรรมจะเป็นผู้บอกว่าผู้หญิงและผู้ชายควรต้องปฏิบัติตัวอย่างไร เช่น ผู้หญิงในวัฒนธรรมไทยต้องเป็นผู้ที่เรียบร้อย ในขณะที่ผู้ชายไม่ถูกคาดหวังให้เป็นเช่นนั้น หรือภรรยาต้องเชื่อฟังสามี สามีต้องเป็นผู้นำในครอบครัว หรือผู้หญิงต้องให้ความสำคัญกับหน้าที่ของความเป็นภรรยาและมารดา มากกว่าการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ผู้หญิงคนใดเป็นผู้เกี่ยวพาราสีผู้ชายก่อน ผู้หญิงคนนั้นจะถูกตำหนิจากสังคม สิ่งเหล่านี้จึงเป็นความคาดหวังที่สังคมมีต่อความเป็นหญิงความเป็นชาย ซึ่งหากใครไม่ปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวังก็จะพบกับสิทธานุมัติ (Sanction) จากสังคมในเชิงลบ เช่น การติฉินนินทา เยาะเย้ยหรือด่าทอ เป็นต้น ซึ่งดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของซิม่อน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir) นักสตรีนิยมซึ่งได้รับอิทธิพลจากนักคิดสายสาร์ตละนิยม (Existentialism) ซึ่งปฏิเสธความเชื่อที่ว่า การแบ่งหน้าที่และบทบาททางเพศ รวมถึงความเป็นชายหญิงเป็นเรื่องที่เกิดโดยธรรมชาติซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ และอธิบายความเป็นไปเช่นนี้ว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างและปลูกฝังของสังคม นั่นคือ ผู้หญิง “ไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิง แต่กลายมาเป็นผู้หญิง” (One is not born, but rather becomes, a woman) (อมรสิริ-กนิษฐ อ่างถึงใน ชลิตาภรณ์ สงสัมพันธ์, 2543, น. 389) โดยกระบวนการปลูกฝังของสังคม ดังนั้น โครงสร้างความเป็นชายหญิงและความสัมพันธ์ของทั้งสองเพศจึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ สำหรับซิม่อน เดอ โบวัวร์ แล้ว บทบาททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของผู้หญิงซึ่งอยู่ในสภาพที่ถูก กดขี่ ถูกลดคุณค่า ถูกกำหนดให้เป็นผู้ตาม หรือ “ถูกทำให้เป็นคนนอก” (the Other) ทั้งจากข้ออ้างในเรื่องของความแตกต่างทางกายภาพและลักษณะของความเป็นหญิง ล้วนเป็นภาวะที่เกิดจากการหลอหลอมทางสังคมทั้งสิ้น แนวคิดของซิม่อน เดอ โบวัวร์ จึงเป็นการปฏิเสธแนวคิด แบบสาร์ตละ ซึ่งอธิบายในเรื่องของแก่นหรือสภาวะของความเป็นเพศหญิงและเพศชายจากสรีระวิทยา (เช่น ความอ่อนโยน การมีประจำเดือน ความเป็นแม่

ความกล้าหาญ) ที่ไม่ว่าในบริบททางสังคมใด สวรรค์นั้นก็ไม่สามารถที่จะถูกลดทอนหรือทำลายลงไปได้อย่างสิ้นเชิง ควบคู่ไปกับการพยายามที่จะนำแนวคิด การประกอบสร้าง (Constructionism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าความเป็นหญิงและความเป็นชายซึ่งจะส่งผลต่อบทบาทระหว่างเพศนั้นเป็นเรื่องของการประกอบสร้าง และกระบวนการให้ความหมายทางสังคม เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายสถานะที่ผู้หญิงต้องเผชิญ ซึ่งการใช้ข้ออ้างในเรื่องของความแตกต่างทางกายภาพเพื่อกดขี่ผู้หญิงไม่ใช่เรื่องทางธรรมชาติที่ผู้หญิงต้องยอมจำนนกับชะตากรรมดังกล่าวอีกต่อไป แต่เป็นเรื่องของกระบวนการขั้วเกล็ดและกระบวนการหล่อหลอมที่สถาบันทางสังคมสร้างขึ้นมา หรือเราอาจกล่าวได้ว่าภาวะอัมพาตที่ผู้หญิงเผชิญอยู่นั้น ไม่ใช่แค่เพียงเหตุผลในเรื่องของความแตกต่างทางด้านการสืบพันธุ์เท่านั้น แต่มีวาทกรรมซึ่งสังคมและวัฒนธรรมกำหนดขึ้นเป็นผู้สร้างและกำหนดชีวิตที่เป็นไปของผู้หญิง ซึ่งหากประพุดิตตัวผิดไปจากกรอบที่สังคมตั้งไว้ (ซึ่งถูกเรียกว่าผิดธรรมชาติ) ก็ะกลายเป็นคนที่ชั่วร้ายไปในทันที นอกจากนี้แล้ว สำหรับนักสตรีนิยมนั้น เชื่อว่าความเป็นหญิงความเป็นชายถือเป็นสิ่งที่สามารถแปรเปลี่ยนได้ตามเวลาและสถานที่ กล่าวคือ ความเป็นหญิงความเป็นชายในยุคสมัยหนึ่งอาจไม่ใช่ลักษณะความเป็นหญิงความเป็นชายในอีกยุคสมัยหนึ่ง เช่น สังคมไทยในอดีต ผู้หญิงชนชั้นกลางหรือชนชั้นสูง ถูกคาดหวังให้อยู่กับบ้านเพื่อดูแลครอบครัว เนื่องจากการทำงานนอกบ้านถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีเกียรติ แต่ในปัจจุบันการทำงานนอกบ้านกลายเป็นเรื่องปกติและอาจถือเป็นความจำเป็นสำหรับบางครอบครัว ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อความเป็นหญิงเป็นชายถูกสร้างขึ้นจากสังคม ผลที่ตามมาคือในแต่ละสังคมความเป็นหญิงความเป็นชายจะถูกคาดหวังในแต่ละสังคมแตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงชนบทในภาคเหนือจะมีอิสระ ในการเลือกคู่มากกว่าผู้หญิงชนบทในภาคใต้ นอกจากนี้ ในส่วนของกระบวนการให้ความหมายทางสังคมต่อความเป็นเพศยังเป็นผลมาจากสถาบันทางเศรษฐกิจและสถาบันทางการเมืองในแต่ละยุคสมัยและแต่ละสังคมที่แตกต่างกันอีกด้วย เช่น ในช่วงเกิดสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ผู้ชายในประเทศที่เข้าร่วมสงครามต้องออกไปรบ ดังนั้น ผู้หญิงจึงถูกเรียกร้องให้ออกมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและงานด้านอื่นแทนผู้ชาย ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ แต่เมื่อสงครามยุติ ผู้หญิงกลุ่มดังกล่าวกลับถูกผลักออกจากตลาดแรงงาน พร้อมไปกับการถูกเน้นย้ำว่าหน้าที่ของผู้หญิงหรือสิ่งที่ผู้หญิงทำได้ดีที่สุด คือ การดูแลบ้านและครอบครัว ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้ชายได้มีงานทำ (จอมญาดา ชื่นประจักษ์กุล, 2548, น. 15-19)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแม้ว่าการที่ผู้หญิงออกมาทำงานในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น น่าที่จะทำให้สถานะและการแบ่งงานกันทำระหว่างเพศเปลี่ยนแปลงไป แต่ประสบการณ์ของผู้หญิงหลายกลุ่ม ชี้ให้เห็นว่างานบ้านยังคงเป็นความรับผิดชอบของผู้หญิง ทั้งที่ผู้หญิงเหล่านั้นจำเป็นต้องทำงานนอกบ้านด้วย ประสบการณ์ดังกล่าวจึงชี้ให้เห็นว่าบทบาทและความคาดหวังที่

เชื่อมโยงกับเพศสภาพจึงเป็นเรื่องที่เปลี่ยนได้ยาก (จอมญาดา ชื่นประจักษ์กุล, 2548, น. 16) ทั้งนี้ เนื่องจากความเป็นหญิงถูกอิงอยู่กับลักษณะและบทบาทของชายหญิงอย่างที่เป็นอยู่ ซึ่งสะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับทวิลักษณ์ในปรัชญาตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งพื้นที่ออกเป็น อาณาบริเวณสาธารณะและส่วนตัว โดยที่ในเรื่องของปัจเจกและครอบครัวถือเป็นพื้นที่ของผู้หญิง ซึ่งสิ่งที่เป็นอยู่หรือเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัวนั้นแตกต่างจากความเป็นไปและความสัมพันธ์ระหว่างคน ในพื้นที่สาธารณะ ฉะนั้น การมองความเป็นชายหญิงโดยอิงเข้ากับพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว เช่นนี้ จึงทำให้เกิดภาพลักษณ์ของผู้ชายที่ทำงานนอกบ้านและผู้หญิงที่ทำหน้าที่แม่บ้าน ซึ่งการที่ บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงถูกกำหนดโดยการเชื่อมโยงผู้หญิงเข้ากับพื้นที่ส่วนตัว กลายเป็นคำอธิบาย ในการกีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่สาธารณะ (จอมญาดา ชื่นประจักษ์กุล, 2548, น. 12) ซึ่งสอดคล้อง กับฮานน่า อาเร็นท์ (Hannah Arendt) ที่เห็นว่า พื้นที่ของกิจกรรมพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขของความเป็น มนุษย์ (Vita activa) นั้น ถูกแบ่งออกเป็นอาณาบริเวณสาธารณะ (Public Realm) และ อาณาบริเวณส่วนตัว (Private Realm) โดยอาณาบริเวณสาธารณะนั้น เป็นพื้นที่ของการปรากฏ ให้เห็น (Space of Appearance) เป็นอาณาบริเวณแห่งแสงสว่างความรุ่งโรจน์ และอิสรภาพของ การพูด (การใช้เหตุผล) และการกระทำ (Speech and Action) ในขณะที่อาณาบริเวณส่วนตัวจะ ถูกปกคลุมด้วยความมืด และเป็นอาณาบริเวณที่มนุษย์ถูกพันธนาการด้วยความจำเป็นของชีวิต และเป็นความจริงที่จำกัด ดังนั้น อาณาบริเวณสาธารณะจึงมีความหมายเทียบเท่ากับ “โลก” แต่เป็นโลก ในความหมายของสิ่งที่มนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อดำรงอยู่ร่วมกัน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวความทรงจำร่วม กัน รวมถึงเป็นสิ่งที่อาจจะคงอยู่สืบไปชั่วลูกชั่วหลาน นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวมีข้อใหญ่ใจความอยู่ ที่การชี้ให้เห็นว่าพื้นที่สาธารณะนั้น ไม่ใช่พื้นที่ที่มีความน่ารื่นรมย์ โปร่งใส เป็นกลาง เท่าเทียม และเปิดกว้าง อย่างที่ขบวนการตามหาพื้นที่สาธารณะหมายมั่นให้เป็น แต่แท้ที่จริงแล้ว พื้นที่ สาธารณะเป็นพื้นที่ของคนเฉพาะกลุ่มและเต็มไปด้วยการต่อสู้ช่วงชิงการนิยามความหมาย (สุธาริน คุณผล, 2541, น. 183) เช่นเดียวกับ แนนซี เฟรเซอร์ (Nancy Fraser) ซึ่งเห็นว่าการสื่อสารใน อาณาบริเวณสาธารณะไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางสุญญากาศ แต่เกิดขึ้นบนสังคมที่เต็มไปด้วย เพศสภาพ เชื้อชาติ ชนชั้น ชาติพันธุ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่สมาชิกของสังคมจะเข้ามามีส่วนร่วมในการถกเถียงในประเด็นสาธารณะอย่าง เป็นเหตุเป็นผลและมีลักษณะวิพากษ์ได้อย่างเท่าเทียม สิ่งที่เกิดขึ้น ในอาณาบริเวณสาธารณะก็ คือมีคนบางกลุ่มที่ถูกเบียดขับหรือกีดกันออกไปจากกระบวนการนี้เสมอ หรือไม่อย่างนั้นก็ถูกโจมตี จนต้องเจียบไปเอง ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความไม่เท่าเทียมและช่องว่างระหว่างกลุ่มคน ผู้ได้เปรียบและเสียเปรียบนั้น ฝ่ายที่เสียเปรียบจะไม่สามารถใช้อาณาบริเวณสาธารณะเพื่อสะท้อนและ ต่อสู้เพื่อความต้องการของตนได้ เสียงของคนกลุ่มนี้จะถูกปฏิเสธหรือไม่อย่างนั้น ก็ตกอยู่ภายใต้การ

ครอบงำของอะไรบางอย่าง นั้นหมายความว่าอาณาบริเวณสาธารณะที่เป็นเอกนี้ไม่ได้นำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์, 2542, น. 278-279) ดังนั้น สำหรับนักสตรีนิยมแล้ว พื้นที่สาธารณะจึงไม่ได้เป็นเพียงฉากที่ว่างเปล่าหรือหยุดนิ่งเพื่อรองรับปรากฏการณ์ทางสังคมอีกต่อไป แต่กลับเป็นตัวกำหนดและมีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ทางสังคม และเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในตัวเอง ดังนั้น การเกิดขึ้นและดำรงอยู่ของพื้นที่หนึ่ง ๆ นั้น จึงเป็นการผสมผสานระหว่างการสร้างเชิงกายภาพและ การสร้างโดยกระบวนการทางสังคม (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์, 2542, น. 167)

อย่างไรก็ตาม นักสตรีนิยมกลับได้รับการวิจารณ์โดยรวมว่าแนวคิดดังกล่าว ถูกครอบงำโดยวิธีคิดแบบชนชั้นกลางตะวันตก ผิดชาว ซึ่งยึดติดอยู่กับรูปแบบของความสัมพันธ์ทางเพศว่าต้องเป็นเรื่องระหว่างชายหญิงเท่านั้น โดยการครอบงำด้วยมิติต่าง ๆ เหล่านี้กับวิธีคิดที่เชื่อในความเป็นสากล (Universality) ของความเป็นหญิงและประสบการณ์ของการกดขี่ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของระบอบอำนาจของปิตาธิปไตย เนื่องจากนักสตรีนิยมมีแนวโน้มที่จะกีดกันผู้หญิงอีกหลายกลุ่มที่มีประสบการณ์ต่างออกไปหรือมองความเป็นผู้หญิงที่ต่างไปจากการสร้าง การผลิตความรู้และการต่อสู้ของสตรีนิยม ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้รู้สึกว่าตนไม่สามารถรับหรือเป็นพวกเดียวกับสตรีนิยมที่ไม่ได้รวมเอาความเข้าใจและประสบการณ์ของผู้หญิงเหล่านี้ไว้ได้ ดังนั้น การยึดเอาประสบการณ์ของคนกลุ่มเดียวแล้วเหมารวมว่าเป็นลักษณะหรือเป็นเรื่องราวร่วมกันของคนที่มีเพศสภาพหญิงทั้งหมดมีลักษณะและวิธีคิดและการใช้อำนาจในลักษณะที่ ไม่ต่างไปจากการกีดกันผู้หญิงของระบบปิตาธิปไตย (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2546, น. 10)

การนำแนวคิดเพศสภาพ (Gender) เข้ามาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ในครั้ง นี้ เป็นการหยิบยกแง่มุมในเรื่องของทวิลักษณะขั้วตรงข้าม (Binary Opposition) รวมถึงการแบ่งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวเข้ามาทำการศึกษาว่าเพศสภาพเข้าไปทำหน้าที่ในพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของโครงสร้างทางอำนาจที่ผู้ชายเป็นใหญ่ภายใต้บริบทของชาวลีออนเซิงชู้สาวของนักการเมืองหญิงอย่างไร แม้ว่าเรามักจะได้ยิน คำกล่าวที่ว่า “การเมืองไม่มีเพศ” ก็ตาม นอกจากนี้ การศึกษาในส่วนในพื้นที่สาธารณะ-พื้นที่ส่วนตัวในครั้งนี้ ก็เพื่อศึกษาว่าเมื่อผู้หญิงถูกรวมเข้าไปอยู่ในพื้นที่ทางการเมืองซึ่งไม่น่าที่จะมีเรื่องของความสัมพันธ์เชิงชู้สาว (เรื่องของปริมณฑลส่วนตัว) เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่เหตุใดประเด็นในเรื่องดังกล่าวจึงส่งผลต่อความน่าเชื่อถือรวมถึงความดีงามของนักการเมืองหญิงและชายอย่างแตกต่างกัน

แนวคิดเพศวิถี (Sexuality)

เพศวิถี หรือระบบความเชื่อ ความหมายเรื่องเพศ (Sexuality) สำหรับนักสตรีนิยม โดยเฉพาะนักสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้า ถือเป็นโครงสร้างที่มีความสำคัญที่แม้แต่โครงสร้างการกวดขี่ผู้หญิง ในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งปรากฏในพื้นที่สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิต (Production) การสืบพันธุ์ (Reproduction) หรือกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ไม่สามารถใช้อธิบายให้เห็นถึงสภาพการถูกกวดขี่ของผู้หญิงเมื่อสภาพบริบททางสังคมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงสร้างการกวดขี่ผู้หญิงในเรื่องเพศวิถี (Sexuality) ในส่วนของโครงสร้างที่มีผลต่อสภาพความไม่เท่าเทียมของผู้หญิงและผู้ชายตามข้อเสนอของจูเลียต มิทเชลล์ (Juliet Mitchell) นักสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้า ดังกล่าวข้างต้นนั้น ประกอบด้วย โครงสร้างแรก ซึ่งเป็นเรื่องของการผลิต (Production) นั้น ถูกท้าทายจากสภาพเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สืบเนื่องจากระบบอุตสาหกรรมในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งเริ่มมีการนำเครื่องจักรกลเข้ามาใช้ในกระบวนการผลิตหลัก หากแต่เงื่อนไขที่ผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบ อันมีสาเหตุจากการมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากผู้ชายยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ จึงทำให้เราต้องหันกลับมาพิจารณาประเด็นในพื้นที่ส่วนตัวของผู้หญิงใน โครงสร้างที่สอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องของการสืบพันธุ์ (Reproduction) อันหมายถึงการเป็นแม่และการเป็นภรรยา โดยโครงสร้างดังกล่าวได้กลายเป็นบทบาทหน้าที่หลักของผู้หญิงและถูกให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกีดกันผู้หญิงออกจากกระบวนการผลิต อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาต่อมาเราได้เห็นถึงวิวัฒนาการในเรื่องการคุมกำเนิด ซึ่งทำให้เรื่องของเพศสัมพันธ์ (Sex) และ การสืบพันธุ์ (Reproduction) ถูกแยกออกจากกัน ซึ่งนั่นหมายถึง ผู้หญิงสามารถที่จะควบคุมระบบการสืบพันธุ์ (Reproduction) ของตนเองได้ ดังนั้น จึงทำให้การเป็นแม่กลายเป็นบทบาทหนึ่งที่คุณผู้หญิงสามารถเลือกที่จะเป็นหรือไม่ก็ได้ ในขณะที่เดียวกันเราได้เห็นความพยายามของสังคมในการสร้างกลไกเพื่อให้การสืบพันธุ์ดำรงอยู่ต่อไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้สถาบันการแต่งงานและสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นพื้นที่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมต้องการล่มสลาย โครงสร้างที่สาม เพศวิถี (Sexuality) ซึ่งถือได้ว่าเป็นสภาพสะท้อนของระบอบปิตาธิปไตยที่ผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมกัน และทำให้เราได้เห็นถึงอุดมการณ์ชุดหนึ่งซึ่งทรงพลังสูงมากในสังคมปิตาธิปไตย กล่าวคือ รูปแบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) ซึ่งกลายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นภาคบังคับและถูกนิยามว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ ทั้ง ๆ ที่รูปแบบความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวเป็นเพียงรูปแบบที่ถูกสถาปนาโดยการมีผู้ชายเป็นศูนย์กลางเท่านั้น ดังนั้น เรื่องเพศ (Sex) จึงถูกให้ความหมายโดยเชื่อมโยงกับความแตกต่างเชิงกายภาพระหว่างชายหญิง และการกระทำหรือกิจกรรมเชิงสังวาส

ของมนุษย์ส่งผลให้ผู้หญิงในสังคมปีศาจไปโดยถูกนิยามให้เป็นวัตถุทางเพศ (Sex Object) ที่คอยตอบสนองความต้องการทางเพศสำหรับผู้ชาย โครงสร้างสุดท้าย การบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) การที่ผู้หญิงมีลักษณะทางกายภาพที่สามารถดึงดูดรวมทั้งคลอบคลุมทำให้หน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรกลายเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วความเป็นมารดามีความเกี่ยวข้องกับความเป็นสถาบันทางการเมือง และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เราเห็นการปรากฏขึ้นของอุดมการณ์ชุดใหม่ที่พยายามยึดโยงผู้หญิงและผู้ชายเข้าไว้ด้วยกันอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ค้นพบว่าไม่มีแง่มุมในพื้นที่ส่วนตัวใดของผู้หญิงที่ไม่ถูกกลไกควบคุม สำหรับอุดมการณ์ชุดใหม่ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วย อุดมการณ์ในเรื่องความเป็นแม่ (Motherhood) ความรัก (Culture of Romance) รวมถึงเรื่องของความงาม (Beauty)

สำหรับเพศวิถี (Sexuality) นั้น มีความหมายครอบคลุมถึงประเด็นในเรื่องของการแสดงออกในเรื่องเพศ (Sex act) อัตลักษณ์ (Identity) ความปรารถนา (Erotic desire) Practice Appearance, การตกแต่งและการนำเสนอทางร่างกาย พฤติกรรม กิริยา มารยาท ที่เหมาะสมตามเพศสภาพ การเป็นที่ดึงดูดใจ (Attraction) การเริ่มต้นความสัมพันธ์ การดำเนินความสัมพันธ์ และการจบความสัมพันธ์ในเชิง Erotic รวมถึงเรื่องของเพศสัมพันธ์ (Sex) แต่สำหรับสังคมในระบบปีศาจไปโดยแล้วนั้น รูปแบบของเพศวิถี (Sexuality) ที่ได้รับการยอมรับและถูกกล่าวอ้างว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์แบบธรรมชาติและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จนกลายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นภาคบังคับสำหรับคนในสังคม คือ รูปแบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วระบบความเชื่อความหมายเรื่องเพศ (Sexuality) ดังกล่าว มีความเชื่อมโยงกับประเด็นในเรื่องของความไม่เท่าเทียมทางเพศ (Gender inequality) อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังถือเป็นภาพสะท้อนของระบบปีศาจไปโดยและผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมโดยมีโครงสร้างในเรื่องของการสืบพันธุ์ (Reproduction) รองรับและสร้างความชอบธรรมให้สามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้น รูปแบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) จึงเป็นการสร้างและการกำกับโดยอำนาจอย่างเข้มงวด กล่าวคือ ประการแรก การที่รูปแบบความสัมพันธ์แบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) มีความเกี่ยวข้องกับการควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิง การสร้างอุดมการณ์รวมถึงระบบความเชื่อที่ทำให้ผู้ชายสามารถเข้าถึงร่างกายของผู้หญิงได้จึงถือเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่ถูกนิยามจากผู้ชายเป็นศูนย์กลางและทำให้เรื่องของเพศสัมพันธ์ (Sex) ถูกนิยามให้หมายถึงการร่วมเพศของอวัยวะเพศสองประเภทที่ต่างกันที่การล่องล้าของอวัยวะเพศชายเข้าไปภายในอวัยวะของเพศหญิง โดยมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่การสำเร็จความใคร่ของชายนั้น อาจไม่ใช่รูปแบบความสัมพันธ์ที่สร้างความพึงพอใจทางเพศแก่ผู้หญิงเสมอไป เนื่องจากรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวน่าที่จะเป็นความสัมพันธ์ทางเพศเพื่อดำรงการสืบพันธุ์ของมนุษยชาติ (Reproductive act) มากกว่า

ในขณะเดียวกัน เพศสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวสามารถสร้างการกระตุ้นเร้าทางเพศให้แก่ผู้ชายได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้หญิงจึงมีฐานะเป็นเพียงวัตถุทางเพศ (Sex object) ที่ตอบสนองความต้องการทางเพศให้แก่ผู้ชาย ประการที่สอง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กรอบความเชื่อความหมายเรื่องเพศในพื้นที่ทางการเมืองและสังคมเป็นไปในแนวทางที่ยึดแนวศีลธรรมซึ่งเน้นการจำกัดเรื่องเพศไว้ที่การแต่งงานในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงในระบบผัวเดียวเมียเดียวเพื่อการเจริญพันธุ์ และเป็นเรื่องของความรักและความผูกพัน (Romantic Love) ซึ่งเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ในรูปแบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) รวมถึงกรอบความเชื่อความหมายเรื่องเพศที่เน้นในเรื่องของการลงโทษพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่ต่างไปจากกรอบความสัมพันธ์ดังกล่าวอันเป็นกรอบที่รัฐและชนชั้นกลางยึดถือ ดังนั้นสำหรับเรื่องเพศของผู้หญิงจึงถูกจำกัดอยู่ภายใต้การแต่งงานอย่างเข้มงวด ในขณะที่มีข้อยกเว้นสำหรับผู้ชาย อนึ่ง ทั้งที่กรอบและระบบความหมายเรื่องเพศนั้นมีความหลากหลายที่มากไปกว่ารูปแบบเพศวิถีแบบชายหญิง (Heterosexuality) แต่เรากลับเชื่อว่ามีรูปแบบที่ดีและเหมาะสมกับทุกคนเพียงรูปแบบเดียวที่ดูเหมือนเป็นเรื่องเชิงสังวาสที่ Romantic และ Sexy ทั้งที่รูปแบบของเพศวิถีแบบชายหญิง (Heterosexuality) ที่ฝ่ายชายริเริ่มในทุกความหมาย ในขณะที่ฝ่ายหญิงยอมตามในทุกความหมาย เป็นเรื่องของกาคดขี่ เอารัดเอาเปรียบทั้งทางร่างกาย ทางอารมณ์ และทางจิตวิญญาณ

อย่างไรก็ตาม การนิยามเพศวิถี (Sexuality) ในสังคมปิตาธิปไตยว่าหมายถึงรูปแบบเพศวิถีแบบชายหญิง (Heterosexuality) และเราถูกทำให้เชื่อว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสมกับทุกคนนั้น ทำให้ผู้หญิงถูกนิยามในสองความหมายหลักที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นในเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ประการแรก นิยามในความหมายของ “การเป็นแม่” โดยที่ความเป็นแม่ในที่นี้ไม่ใช่เรื่องของความเป็นธรรมชาติ แต่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นสถาบันทางการเมืองและเรื่องของอุดมการณ์ที่ควบคุมกำกับให้ผู้หญิงต้องตั้งครุภักดีคลอบุตร และเลี้ยงดูบุตร และความหมายที่สอง ถูกนิยามในความหมายของการเป็น “วัตถุทางเพศ” (Sex object) เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชาย ซึ่งความหมายของผู้หญิงในประเด็นสุดท้ายนี้ทำให้เรามีแนวโน้มที่จะมองประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับเพศวิถี (Sexuality) ของผู้หญิงว่าเป็นปัญหา เป็นสิ่งที่ผิดหรือไม่ดีงาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความงามในอุดมคติ (Ideal body) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ความสวย ความอ่อน ความผอม เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากเราถูกทำให้รับรู้ว่าการปรนเปรอความต้องการทางกายหรือคนที่ให้ความสำคัญกับร่างกายของตัวเอง ถือเป็นเรื่องที่ไม่น่าชื่นชมและเป็นเรื่องที่ได้รับสาระตามฐานความเชื่อในเรื่องจิตใจ (Mind) และ ร่างกาย (Body) ของอริสโตเติล ที่เชื่อว่าร่างกายซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์จะถูกควบคุมโดยจิตใจซึ่งเป็นของเหตุผล อีกทั้งยังมีความสูงส่งกว่าร่างกาย

นอกจากนี้ การนิยามผู้หญิงว่าเป็นวัตถุทางเพศ (Sex object) ตามระบอบปีตาธิปไตย ซึ่งเน้นรูปแบบความสัมพันธ์แบบเพศวิถีชายหญิง (Heterosexuality) เพียงอย่างเดียว ได้ทำให้ผู้หญิงสร้างความพยายามในการเป็นวัตถุทางเพศอย่างรู้เท่าไม่ถึงการ ด้วยความเชื่อมั่นและศรัทธาที่มีต่อ Ideal body และอุดมการณ์ในเรื่องของความรักและความผูกพัน (Romantic Love) อีกทั้งการนิยามให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศที่ต้องตอบสนองความต้องการของผู้ชายและการที่คุณค่าหลักของผู้หญิง ถูกนิยามด้วยเรื่องของความสวย ได้ทำให้เรื่องของความสวย และการเป็นที่ดึงดูดใจทางเพศ (Sex Appeal) ถูกเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องของการตอบสนองความต้องการของผู้ชาย คุณค่าของผู้หญิงสวยสำหรับผู้ชายจึงเป็นเหมือนเพียงการที่ได้ขับรถเฟอร์รารีราคาแพงเพียงเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้ชายคนนั้นไม่ธรรมดา ดังนั้น การที่คนในสังคมให้คุณค่ากับเรื่องของความสวยของผู้หญิง จึงทำให้แง่มุมในเรื่องของรูปลักษณ์ภายนอก (Appearance) กลายเป็นแง่มุมที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของผู้หญิง ทั้งที่แง่มุมดังกล่าวถือเป็นรูปแบบของการกดขี่เอารอดเอาเปรียบผู้หญิง และทำให้ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุทางเพศเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชายอย่างหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการดึงเอาพลังงานของผู้หญิงซึ่งควรที่จะถูกนำไปใช้ในการสร้างสรรค์เรื่องอื่น ๆ แทนการทำให้ตัวเองมีความสวยงามตามมาตรฐานความงามของสังคมปีตาธิปไตยที่การเข้าใกล้มาตรฐานความสวยเป็นไปได้อย่างยาก และเนื่องจากการที่มาตรฐานถูกตั้งไว้ในลักษณะที่ไม่มีผู้ใดสามารถที่จะเป็นเช่นนั้นได้ จึงทำให้ผู้หญิงจำเป็นต้องใช้เวลาทั้งชีวิตเพื่อไปให้ถึงมาตรฐานความงามนั้น ดังนั้น สำหรับนักสตรีนิยม แนวสุดขั้ว/รากเหง้าแล้ว การสร้างอุดมการณ์ในเรื่องของความสวยจึงเป็นอุปายหรือกลลวงของระบอบปีตาธิปไตย นอกเหนือจากนี้แล้ว ประเด็นในเรื่องของความรักและความผูกพัน (Romantic Love) ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงสร้างความพยายามในการเป็นวัตถุทางเพศโดยรู้เท่าไม่ถึงการ กล่าวคือ การที่สังคมให้คุณค่ากับความสำเร็จและความสุขขั้นสูงสุดของผู้หญิงโดยการแต่งงาน จึงทำให้ผู้หญิงพยายามที่จะพัฒนาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชายผูกพัน อย่างไรก็ตาม ความรักแบบโรแมนติก ก็ถูกอธิบายโดยนักสตรีนิยมที่พูดในภาษาแบบนี้ว่าเป็นเครื่องมือของระบอบปีตาธิปไตยอีกเช่นเดียวกัน โดยที่คนในสังคมมักจะชอบกล่าวว่าความรักและความผูกพัน (Romantic Love) นั้นอยู่คู่กับโลกนี้ ซึ่งสำหรับนักสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้าแล้ว ประเด็นในเรื่องดังกล่าวกลับไม่เป็นความจริง เนื่องจากความรักแบบโรแมนติก ถือเป็นสิ่งใหม่ที่เพิ่งจะปรากฏขึ้น แม้ว่าความรักจะมีเกิดขึ้นมานานแล้ว เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบ โดยที่อุดมการณ์ในเรื่องของความรักและความผูกพัน (Romantic Love) อย่างที่เราเห็นเกิดขึ้นไม่เกินคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งสาเหตุที่เกิดอุดมการณ์ในรูปแบบนี้ก็เนื่องจากเหตุผลที่ผู้หญิงเริ่มมีอาชีพและช่องทางที่สามารถพึ่งพาตนเองโดยที่ไม่ต้องผูกพันอยู่กับผู้ชายในฐานะของการเป็นคนรัก ในฐานะภรรยา และในฐานะแม่ ดังนั้นการปล่อยให้ผู้หญิงมีอิสระในการทำกิจกรรมทั้งทางสังคม

และเศรษฐกิจ ก็จะทำให้การควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงสามารถทำได้ยากมากขึ้น ระบบอบปีตารีปไตยจึงได้สร้างอุดมการณ์ที่เรียกว่า Culture of Romance ขึ้นมา ดังคำกล่าวของชูลามิทไฟน์สโตน (Shulamith Firestone) ในลักษณะที่ว่า การที่ระบบอบปีตารีปไตยบอกว่าชีวิตนี้ผู้หญิงควรที่จะมีความสัมพันธ์พิเศษที่เป็นความสัมพันธ์ในแบบที่มองตาก็รู้ใจและเป็นความใกล้ชิดชิด (Intimacy) อย่างที่ผู้หญิงจะไม่สามารถหาได้ในความสัมพันธ์ชุดอื่นนั้น ล้วนเป็นสิ่งสร้างของระบบอบปีตารีปไตยทั้งสิ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ผู้หญิงตระหนักในความสำคัญของการวิงวอนความรักแบบโรแมนติกเพื่อยึดโยงตัวเองเข้ากับผู้ชาย บทสรุปของแนวคิดสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้าทั้งในเรื่องของ ความงาม (Beauty) และความรักความผูกพัน (Romantic Love) จึงเป็นไปตามกรอบของเรื่องการเมืองเรื่องส่วนตัว (The personal is political) ที่เชื่อว่าในทุกเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการความรัก ความสัมพันธ์ การเจริญพันธุ์ มีเรื่องของการควบคุม การกำกับของอำนาจเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยกันทั้งนั้นเช่นกัน

เรื่องเพศที่ถูกนิยามในลักษณะที่เป็นการครอบงำของผู้ชายและการสยบยอมของผู้หญิงถูกทำให้เป็นเรื่องเชิงสังวาส ความสัมพันธ์ทางเพศภาคบังคับที่จำกัดว่าจะต้องเป็นเรื่องระหว่างชายหญิงนี้ จึงเป็นการกดขี่ร่างกาย อารมณ์และจิตวิญญาณของผู้หญิงเพื่อสนองความต้องการของผู้ชาย ซึ่งการมองเช่นนี้เชื่อมโยงกับความไม่เท่าเทียมระหว่างชายหญิงเข้ากับเรื่องของเพศวิถี ดังนั้น รูปแบบความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิงจึงตั้งสะท้อนและสนับสนุนให้การกดขี่ทางเพศดำรงอยู่ นอกจากนี้ กรอบความเชื่อเรื่องเพศซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจถูกมองในแง่ลบ เนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากฐานความเชื่อทางศาสนาของตะวันตกที่เชื่อว่าเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของบาปผิดและการลงโทษจากพระเจ้า และจากฐานคิดอนุรักษนิยมแบบวิกตอเรีย (Victorian Thinking) แนวคิดในศตวรรษที่ 19 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของ พระนางเจ้าวิกตอเรียแห่งประเทศอังกฤษ ที่มองว่าเรื่องเพศถือเป็นเรื่องสกปรกและเป็นเรื่องไม่ดีงาม จึงทำให้กรอบความเชื่อในเรื่องเพศดังกล่าวไม่มีที่ทางให้กับความพึงพอใจทางกายในเรื่องเพศ (Bodily Pleasure) อย่างไรก็ตาม ในขณะที่คนมีแนวโน้มที่เชื่อว่าคนในยุคหลังมีเสรีภาพในเรื่องเพศที่จะแสดงออกและเลือกรูปแบบของความสัมพันธ์ทางเพศได้อย่างเสรี ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เรื่องเพศมีแง่มุมของความต่อเนื่องในการกำกับควบคุมอย่างเข้มงวดมากกว่า ดังนั้น กรอบในเรื่องเพศจึงมีอิทธิพลในการจัดความสัมพันธ์ของคนอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลาที่มีความเชื่อว่าคนมีเสรีภาพในการเลือกทางเลือกต่าง ๆ ในชีวิตมากขึ้น ในขณะที่เรื่องเพศกลับถูกควบคุมด้วยวิธีการที่ซับซ้อนและเห็นได้อย่างไม่ชัดเจนโดยผู้มีอำนาจในการตัดสินความถูกต้องผิดในเรื่องเพศที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น ผู้เชี่ยวชาญแพทย์ ฯลฯ โดยการที่เรื่องเพศนอกการแต่งงานไม่ได้เป็นบาปผิดอย่างใหญ่หลวงสำหรับผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการซื้อประเวณี การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงานและการมีเพศสัมพันธ์ซ้อน

หลังการแต่งงาน โดยการมีอุดมการณ์ที่เชื่อว่าผู้ชายมีความต้องการทางเพศที่มากมายและต้องระบายออกเป็นคำอธิบายหลักของพฤติกรรมทางเพศนอกการแต่งงานรองรับ ในขณะที่ผู้หญิงต้องไม่มีพฤติกรรมที่ไปกระตุ้นเร้าความต้องการทางเพศของผู้ชายเป็นฐานรองรับ โดยอาศัยเครื่องมือสำคัญในการควบคุมผู้หญิงด้วยการนิยามผู้หญิงแบ่งออกเป็น “หญิงดี-หญิงเลว” จากการตัดสินโดยพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งสำหรับ “หญิงเลว” นั้น ถูกนิยามในความหมายของผู้หญิงที่มีความสนใจมีความพร้อมหรือมีประสบการณ์มากมายในเรื่องเพศซึ่งสมควรถูกประณามและลงโทษจากสังคม ในขณะที่ “หญิงดี” หมายถึงผู้หญิงตามแบบฉบับของแนวคิดแบบวิคตอเรีย (Victorian Thinking) ซึ่งหมายถึง ผู้หญิงที่บริสุทธิ์และไร้เดียงสาในเรื่องเพศ ดังนั้น ความดีงามและความน่าเชื่อถือของผู้หญิงจึงถูกตัดสินโดยพฤติกรรมและการกระทำทางเพศเป็นหลัก โดยในกรอบที่เชื่อว่าการเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศทำให้ผู้หญิงแปดเปื้อน ซึ่งลักษณะและพฤติกรรมเหล่านี้จะทำให้ผู้หญิงสูญเสียการยอมรับและความเคารพนับถือจากคนอื่น ๆ ในสังคม (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2547)

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าภายใต้โครงสร้างแบบชายเป็นใหญ่ นั้น ผู้ชายจะมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอำนาจในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพฤติกรรมทางเพศถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกทางเพศของคนในสังคมโดยเฉพาะผู้หญิง กล่าวคือ พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงและผู้ชายจะถูกกำหนดไว้แตกต่างกัน โดยที่การแสดงถึงพฤติกรรมทางเพศในรูปแบบเดียวกัน แต่การให้ความหมายรวมทั้งการลงโทษจะมีความแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงมาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) ได้เป็นอย่างดี

มาตรฐานเชิงซ้อน (Double Standard) หมายถึง ค่านิยมที่ไม่ได้ใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณาตัดสินความเหมาะสมทางเพศระหว่างชายและหญิง ทั้งที่เป็นพฤติกรรมเดียวกันแต่กลับใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์ที่แตกต่างกันในการตัดสิน (ศจีพร พงษ์ผล, 2546, น. 385)

นักสตรีนิยมมองว่าเพศวิถี (sexuality) ถือเป็นภาพสะท้อนของความไม่เท่าเทียมในเรื่องเพศได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การที่สังคมแบ่งบุคคลออกเป็นสองเพศสภาพตามสรีระ (Dichotomy Gender System) นั้น นอกจากจะต้องแสดงบทบาทตามเพศสรีระแล้ว บุคคลยังต้องมีความปรารถนาในความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) ซึ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบดังกล่าวได้มาพร้อมกับการสร้างผู้หญิงให้เป็นหญิงดี (Good Girl) และหญิงเลว (Bad Girl) กล่าวคือผู้หญิงที่ดีต้องไม่แสดงออกในเรื่องเพศ ร่างกายของผู้หญิงต้องเย็น ความต้องการทางเพศของผู้หญิงถือเป็นเรื่องที่ต้องปกปิด ซึ่งระบบความเชื่อความหมายในเรื่องเพศแบบนี้ทำให้พฤติกรรมทางเพศของผู้หญิงจึงถูกเชื่อมโยงเข้ากับศีลธรรม ศาสนา ขณะที่ผู้ชาย สามารถแสดงออกในเรื่องเพศได้อย่างเปิดเผย

ดังกล่าวข้างต้น ฐานเชิงศีลธรรมและศาสนาของกรอบระหว่างเรื่องเพศกระแสหลักและการเชื่อมโยงกับความเป็นธรรมชาติ ทำให้การตั้งคำถามเป็นไปได้ยากและการไม่ยอมตามกรอบดังกล่าวมีโทษทัณฑ์ทางสังคมและกฎหมายของรัฐ ความแตกต่างหลากหลายในวิถีปฏิบัติและอัตลักษณ์ในเรื่องเพศที่แสดงออกอย่างเปิดเผยในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ถูกมองว่าเป็นทั้งสาเหตุและอาการของความเสื่อมของสังคมและศีลธรรมที่กระทบต่อความมั่นคงและผาสุกของสถาบันครอบครัวซึ่งเชื่อกันว่าเป็นหน่วยหลักที่ยึดโยงสังคมไว้ จึงทำให้พฤติกรรมทางเพศถูกตัดสินความผิดถูกโดยผลกระทบทางสังคมมากกว่าการตระหนักถึงความพึงพอใจของปัจเจกบุคคล ดังนั้นการปรากฏตัวในพื้นที่สาธารณะอย่างเปิดเผยของบรรดาขบถทางเพศอย่างกระเทยหรือคนรักเพศเดียวกันและแนวร่วมจึงสิ้นกลิ่นคนหลายกลุ่มที่ยึดมั่นในกรอบของเรื่องเพศที่ดั้งเดิมและทำให้เกิดความหวาดกลัวในความไร้ระเบียบทางเพศที่เป็นผลของการเบี่ยงเบนไปจากกรอบเรื่องเพศกระแสหลัก ด้วยการที่เรื่องเพศถูกมองว่าเป็นเรื่องสกปรก เป็นเรื่องไม่ดั้งเดิมที่สามารถส่งผลในทางลบได้อย่างมหาศาลต่อสังคมเนื่องจากความพึงพอใจทางกายในลักษณะดังกล่าวจะทำให้กระทบกับสติและความสามารถในการใช้เหตุผล โดยที่เรามีความเชื่อว่าความสามารถในการใช้เหตุผลรวมถึงการเพิ่มพูนความสามารถในการใช้เหตุผลเป็นเรื่องที่ดี ดังนั้น การกระทำอันใดที่จะทำให้สูญเสียเหตุผลจึงถือเป็นอันตราย อีกทั้งการควบคุมความพึงพอใจหรือความปรารถนาถือเป็นสัญลักษณ์ของความสูงส่งของความเป็นมนุษย์ ฉะนั้น ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้คนรู้สึกว่าเป็นเรื่องเพศ หลุดจากการควบคุมและกลายเป็นความไร้ระเบียบ จึงถูกมองว่าเป็นภัยอันตรายใหญ่หลวงต่อศีลธรรมและกรอบกติกาของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ปรากฏการณ์หลายประการที่ดูเหมือนจะสะท้อนการอ่อนกำลังลงของกรอบเรื่องเพศที่ชอบธรรมจึงกลายเป็นประเด็นที่คนหลายกลุ่มเห็นว่าเป็นปัญหาหรือวิกฤติของสังคมที่รัฐต้องเข้ามาจัดการแก้ไข โดยเฉพาะเมื่อเวลาที่บริบททางสังคมเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในทางเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษาเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม คำอธิบาย/การให้คุณค่าเรื่องเพศที่เป็นสากลโดยละเลยความแตกต่างหรือความเฉพาะของกรณีอาจเกิดความผิดพลาดและถูกท้าทายโดยผู้มีประสบการณ์ที่แตกต่างไปเนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างหลากหลายของผู้หญิงสิ้นกลิ่นคนการตีความและเรื่องราวหลักเกี่ยวกับเรื่องเพศที่มีความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศเป็นรากฐาน จากการที่ตำแหน่งแห่งที่และองค์ประกอบของอัตลักษณ์ของผู้หญิงมีผลต่อประสบการณ์ทางเพศที่แตกต่างกันทำให้โครงเรื่องหลักเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กดขี่หรือการมองเรื่องเพศที่ระดับปัจเจกแต่ละคนจึงไม่ครอบคลุมประสบการณ์ที่หลากหลายนี้ เรื่องเพศจึงอาจเป็นอาณาบริเวณที่ร่างกายและจิตวิญญาณของผู้หญิงถูกกดขี่บังคับให้สยบยอมในการสนองความต้องการทางเพศของผู้ชาย แต่ในขณะเดียวกันเรื่องเพศก็ช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้หญิงจำนวนไม่น้อย และเป็น

ช่องทางที่ผู้หญิงทำร้ายหรือบ่อนทำลายปีตาธิปไตยได้ด้วยกรไม่สยบยอม หรือล้อเล่นกับกติกา และกฎเกณฑ์ของโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นอยู่ ดังนั้น แง่มุมของเพศวิถี (Sexuality) จึงไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงการกดขี่ผู้หญิงเท่านั้น แต่เรื่องเพศหรือความพึงพอใจทางเพศสามารถเป็นรูปแบบหนึ่งของสิ่งที่มีคุณค่าที่ผู้หญิงควรมีโอกาสเข้าถึงได้เช่นเดียวกับผู้ชาย และปัจเจกบุคคลควรมีสติที่จะเลือกว่าเรื่องเพศและความสัมพันธ์ในรูปแบบใด กับใครเป็นเรื่องที่ทำให้มีความสุข กิจกรรมทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ จึงควรจะเป็นการเลือกหรือการตัดสินใจของแต่ละบุคคลและไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกับความรักความผูกพัน หรือการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน เรื่องเพศจึงสามารถกระทำไปเพื่อความพึงพอใจทางกายได้ ดังนั้น เรื่องเพศจึงเป็นได้ทั้งการกดขี่และการปลดปล่อยหรือการทำลายปีตาธิปไตยและการกำกับควบคุมของผู้หญิง ซึ่งควรมีความซับซ้อนขึ้นในการทำความเข้าใจสถานการณ์และประสบการณ์ในเรื่องเพศที่แตกต่างของผู้หญิง โดยรวมเอาปัจจัยอย่างตำแหน่งแห่งที่และภูมิภาคที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการมองประเด็นและประสบการณ์ที่ต่างกันของผู้หญิงแทนการยึดติดอยู่กับเรื่องราวและโครงเรื่องแบบเดียวว่าเป็นประสบการณ์ร่วมที่เป็นสากลของผู้หญิงในปีตาธิปไตย

การศึกษาในครั้งนี้ เน้นทำการศึกษาแนวคิดในเรื่องของเพศวิถีที่ให้ความสำคัญกับเรื่องเพศ (Sex) ภายใต้บริบทของพื้นที่ทางการเมือง ซึ่งสำหรับนักสตรีนิยมสายสุดขั้ว/รากเหง้าแล้ว เห็นว่าเรื่องเพศ (Sex) ถือเป็นแง่มุมสำคัญที่ผู้หญิงประสบกับการถูกกดขี่และเอาตัวเอาเปรียบเนื่องจากสภาพความเป็นหญิงที่สังคมให้คุณค่าในระดับที่แตกต่างจากความเป็นชาย หากแต่ในขณะเดียวกันเรื่องเพศก็สามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือและทรัพยากรที่สำคัญในการสร้างอำนาจให้แก่ผู้หญิงได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น เรื่องเพศ (Sex) จึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่นักสตรีนิยมควรให้ความสนใจทำการศึกษา ในฐานะที่เป็นแง่มุมการกดขี่ผู้หญิงของระบบปีตาธิปไตยและแง่มุมที่ผู้หญิงใช้เป็นเครื่องมือในการต่อกรกับอำนาจต่าง ๆ ในระบบชายเป็นใหญ่ ดังคำกล่าวของแคทเธอริน แมคคินนอน (Catharine Mackinnon) ที่ว่านักสตรีนิยมควรที่จะศึกษาประเด็นในเรื่องของเพศ (Sex) รวมถึงให้ความสำคัญกับประเด็นในเรื่องของเพศ (Sex) แบบที่แนวคิดมาร์กซิสต์ (Marxism) ให้ความสนใจและศึกษาระดับสำคัญในเรื่องชนชั้น (Class)

เนื่องจากเรื่องเพศ (Sex) นั้น เป็นเรื่องที่ถูกส่งสอนกันมาอย่างยาวนานผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน ว่าถือเป็นเรื่องส่วนตัวและเรื่องลับที่ไม่ควรถูกนำมาพูดคุยกัน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เรื่องเพศกลายเป็นเรื่องลับและเป็นประเด็นที่คนในสังคมให้ความสนใจ (เพราะผลจากการถูกปิดบัง) หากแต่เรื่องเพศที่มีมาตรฐานการตัดสินใจที่ไม่เท่าเทียมระหว่างหญิงและชายนี้ กลับถูกนำมาใช้เป็นอาวุธในการลดทอนความน่าเชื่อถือของบุคคลโดยเฉพาะผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงที่ไม่ประพฤติตามกรอบในเรื่องเพศที่สังคมยอมรับก็จะถูกมองว่าเป็นขบถ

ในทางเพศ เป็นผู้หญิงที่ไม่มีความน่าเชื่อถือ และไม่น่าที่จะได้รับการยอมรับทางด้านอื่น ๆ อีกต่อไป ในขณะที่ผู้ชายกลับไม่ได้รับการปฏิบัติในแบบเดียวกัน

นอกจากนี้ เรื่องเพศที่ปรากฏในรูปแบบของข่าวลือได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญซึ่งชลิดาภรณ์ สงฆ์พันธ์ (2549, น. 25) ในฐานะนักวิชาการด้านสตรีศึกษา ได้เขียนถึงประเด็นนี้ไว้ว่า การที่นักการเมืองหญิงถูกเล่นงานด้วยเรื่องชู้สาวไม่ใช่เรื่องใหม่ ประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้หญิงในแวดวงการเมือง เป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพยิ่งในการทำลายล้างความน่าเชื่อถือของผู้หญิง แง่มุมเช่นนี้ถูกใช้เพื่อตัดสินทุกเรื่องทุกอย่างเกี่ยวกับผู้หญิงในแวดวงต่าง ๆ ของสังคม เราจึงได้ยินเรื่องราวซ้ำซากเกี่ยวกับผู้หญิงที่เมื่อถูกเปิดโปงว่าแปดเปื้อนคือไม่ได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในร่องในรอยของกรอบเรื่องเพศที่สังคมยอมรับ ก็จะกลายเป็นผู้หญิงที่สูญเสียการยอมรับนับถือในทุกเรื่อง จนกลายเป็นว่าผู้หญิงที่ทำผิดในเรื่องเพศเลวไปหมดทุกเรื่อง โดยเรื่องอื่นที่คิดจะทำก็กลายเป็นเรื่องไม่ตีผิดไปหมด

แนวคิดเรื่องเพศที่ชอบธรรม และการกำกับเรื่องทางเพศของมนุษย์

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าเรื่องเพศนั้นไม่ใช่เรื่องที่เป็นธรรมชาติ หากแต่เกี่ยวพันกับระบบความหมายที่มนุษย์สร้างขึ้น ฉะนั้น เรื่องเพศจึงเป็นเรื่องพิเศษอย่างยิ่งในหลายสังคม เนื่องจากเรื่องเพศถือเป็นสิ่ง “ต้องห้าม” (Taboo) สำคัญในหลายสังคม อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกสังคมที่จะเห็นเรื่องเพศเป็นสิ่งที่แตะต้องไม่ได้ เนื่องจากความหมาย คุณค่า ความสำคัญของเรื่องเพศเป็นเรื่องสัมพันธ์แปรผันตามโครงสร้างและระบบความหมายของแต่ละสังคม อาทิเช่น ระบบเครือญาติและครอบครัว การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการควบคุมทางสังคม เป็นต้น โดยเฉพาะในสังคมตะวันตกแล้ว เรื่องเพศถูกเชื่อมโยงเข้ากับความอันตราย การทำลายล้าง และอำนาจด้านมืด เรื่องเพศจึงเปรียบเสมือนบาปอันชั่วร้าย เรื่องของกิเลสตัณหาราคะที่จะชักนำปัจเจกชน รวมถึงสังคมส่วนรวมไปสู่ความล่มสลาย (Gayle S. Rubin, 1993 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์ 2548, น. 15) เรื่องทางเพศที่ดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมชาติ และเป็นเรื่องส่วนตัวของมนุษย์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ได้รับการจับจ้อง ควบคุมจากทั้งสังคมและรัฐ เพื่อให้คนในสังคมกลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและปฏิบัติกิจกรรมทางเพศของตนให้สอดคล้องและเป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับรัฐและสังคมซึ่งจำเป็นต้องมีการสร้างกรอบการดำเนินชีวิตทางเพศที่ถูกต้องเพื่อเป็นที่ชี้้นำพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม

เกอร์ รูบิน (Gayle S. Rubin) เป็นผู้หนึ่งซึ่งให้ความสำคัญกับเรื่องเพศซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญประการหนึ่งในการควบคุมคนในสังคม โดยเสนอว่าลักษณะสำคัญที่ปรากฏในความคิด

เรื่องเพศของสังคมตะวันตกที่เป็นฐานของการกดขี่ทางเพศ คือ การมองเรื่องเพศในทางลบ ซึ่งเชื่อว่าเพศเป็นเรื่องสกปรก อันตราย และการมองเห็นเรื่องเพศเป็นเรื่องสำริดตะนิยาม (Essentialism) เรื่องเพศที่ไม่เปลี่ยนแปลง และเป็นธรรมชาติ โดยชี้ให้เห็นว่าในแต่ละสังคมจะมีการจัดลำดับชั้นในเรื่องของรูปแบบพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Stratification) ที่สังคมยึดถือเป็นมาตรฐานที่แตกต่างกันไป แปรผันตามโครงสร้างและระบบความหมายของแต่ละสังคม โดยการสร้างชุดของความหมายทางเพศที่สังคมเห็นว่าเป็นความสัมพันธ์ทางเพศที่ “ปกติ” และ “เป็นธรรมชาติ” เพื่อเป็นตัววางชี้ถึงรูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมควรจะทำ และเป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อว่าเป็นวัตรปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ในสังคม เพื่อช่วยให้คนสามารถแยกแยะวิถีทางเพศที่ดี (Good sex) ซึ่งมีลักษณะปกติเป็นธรรมชาติ และน่าสรรเสริญ ออกจากวิถีทางเพศที่เลว (Bad sex) ที่มีลักษณะเลวร้าย ผิดปกติ ผิดธรรมชาติ และย่ำแย่ โดยหากรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจเจกชนใดสอดคล้องกับความคาดหวังของอุดมคติทางเพศของสังคมก็จะได้รับรางวัล การยอมรับ และการช่วยเหลือต่าง ๆ จากสถาบันทางสังคม ในขณะที่บุคคลที่ถูกจัดอยู่ในประเภทหลังถือเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย ผิดปกติ ผิดธรรมชาติ ซึ่งสมควรที่จะได้รับบทลงโทษ (สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 15-16)

สำหรับ เกร์ รูบิน แล้ว รูปแบบของรักต่างเพศ (Heterosexuality) จึงกลายมาเป็นรูปแบบหลักของความสัมพันธ์ที่คนทั้งสังคมควรปฏิบัติตาม เนื่องจากถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความชอบธรรม และมีคุณค่าที่สุด โดยรูปแบบของความสัมพันธ์ทางเพศที่ถูกต้องถูกจำกัดอยู่ที่การมีความสัมพันธ์ทางเพศระหว่างชายหญิง ในสถาบันการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว การไม่มีเพศสัมพันธ์เพื่อการค้า และเป็นเพศสัมพันธ์เพื่อการสืบพันธุ์ ในขณะที่รูปแบบทางเพศที่นอกเหนือไปจากความสัมพันธ์ทางเพศที่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงหรือเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์ ถือเป็นสิ่งที่ผิดธรรมชาติ เบี่ยงเบน ผิดศีลธรรม เป็นสิ่งที่อันตรายและนำไปสู่การทำลายระบบระเบียบของสังคม ดังนั้น สังคมตะวันตกจึงได้ทำการตีกรอบเรื่องเพศที่สังคมจะสามารถยอมรับและเปิดให้คนมีความสัมพันธ์ทางเพศได้ในกรอบเล็ก ๆ ซึ่งถูกให้ความหมายว่าเรื่องเพศที่ชอบธรรม (Legitimate sex) ซึ่งสังคมและรัฐให้การยอมรับ นอกจากนี้ กรอบเรื่องเพศที่ชอบธรรม (Legitimate sex) ในช่วงหลังยังได้มีเรื่องของความรัก (Romantic love) เข้าไปเกี่ยวข้องอีกด้วย กล่าวคือ เรื่องเพศที่ชอบธรรมนอกจากจะเป็นไปเพื่อการเจริญพันธุ์ในสถาบันการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวแล้ว ยังควรที่จะมีองค์ประกอบในเรื่องของความรัก (Romantic love) และการสร้างความผูกพัน (Intimacy) ที่ไม่ใช่แค่เพียงกิจกรรมเพื่อความพึงพอใจทางกาย การสนองความต้องการทางเพศชั่วคราว หรือเพื่อการแลกเปลี่ยนทางธุรกิจ ดังนั้น เรื่องเพศที่มีได้อยู่ในความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนหรือมิได้เป็นเรื่องของความผูกพันทางอารมณ์และจิตใจจึงถือเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม (Gayle Rubin, 1993 อ้างถึงใน ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2547, น. 73)

อย่างไรก็ตาม การเชื่อมโยงเรื่องเพศเข้ากับการเจริญพันธุ์ตามกรอบเรื่องเพศที่ชอบธรรม ทำให้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการอธิบายถึงรูปแบบของรักต่างเพศได้ (Heterosexuality) กล่าวคือ รักต่างเพศกลายเป็นความสัมพันธ์หลักที่ทุกคนนำมาปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นธรรมชาติ เป็นความสัมพันธ์ที่อยู่รายล้อมตัวตนของคน รักต่างเพศเป็นสิ่งที่ทุกคนได้รับการคาดหวังว่าเราจะต้องเป็นโดยธรรมชาติ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนอย่างไม่ถูกตั้งคำถาม ไดแอน ริชาร์ดสัน ได้ให้คำนิยามรักต่างเพศไว้ว่า “ความสัมพันธ์ต่างเพศถูกทำให้เป็นสถาบันที่สร้างรูปแบบเฉพาะของวัตรปฏิบัติ และความสัมพันธ์ รวมถึงโครงสร้างครอบครัวและอัตลักษณ์ รักต่างเพศได้รับการประกอบสร้างให้เป็นรูปแบบของการจัดประเภทที่สอดคล้องเป็นธรรมชาติไม่เปลี่ยนแปลง มีความคงที่ และมีลักษณะของความเป็นสากลและความเป็นเอกนุภาพ (Diane Richardson, 2000 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 16-17) สำหรับ ไดแอน ริชาร์ดสันนั้น รักต่างเพศจึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านโครงสร้างต่าง ๆ เพื่อให้ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องเป็นธรรมชาติโดยผูกโยงรูปแบบความสัมพันธ์นี้เข้ากับเรื่องของการสืบเผ่าพันธุ์และครอบครัว

สตรีนิยมโดยเฉพาะสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้า (Radical Feminist) ได้ชี้ให้เห็นกลไกการกดขี่ของความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) ในฐานะของระบบลำดับที่ควบคุมกตขีตัวตนของผู้หญิงอย่างสำคัญ แนวคิดสตรีนิยมสุดขั้ว/รากเหง้าได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างเพศไว้ว่าความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศถูกสร้างขึ้นบนฐานของความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของเพศสภาพที่ผู้หญิงอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยกว่าผู้ชาย อยู่ในฐานะของผู้ถูกบังคับให้ไปทำตามความต้องการความพึงพอใจของผู้ชาย เพศสภาพของผู้หญิงเป็นไปเพื่อสร้างความสะดวกสบายให้กับผู้ชายทั้งในทางร่างกายและจิตใจ ระบบความหมายเรื่องเพศของผู้หญิงจะต้องนำไปสู่การสร้างความสุขทางเพศให้กับผู้ชายตลอดเวลา รวมถึง “ความเป็นหญิง” เองก็ถูกทำให้มีคุณค่าที่ต่ำกว่าความเป็นผู้ชาย (Catherine A. MacKinnon, 1995 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 17) ภายใต้ระบบความหมายทางเพศเช่นนี้ตัวตนของผู้หญิง (ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจิตใจ อารมณ์ความรู้สึก ร่างกาย) ถูกควบคุม ให้ความหมาย และถูกใช้ประโยชน์เพื่อระบบชายเป็นใหญ่ผ่านสถาบันในพื้นที่ส่วนตัวต่าง ๆ อาทิเช่น ครอบครัว ความเป็นแม่ เป็นต้น ซึ่งหากผู้หญิงคนใดไม่ยอมปฏิบัติตามมาตรฐานความเป็นหญิงดีก็อาจตกเป็นเหยื่อของความโหดร้ายต่าง ๆ ที่จะเข้ามาบังคับผู้หญิงคนนั้น อาทิเช่น การสร้างมาตรฐานวัดหญิงดี/หญิงเลวขึ้นไว้ประณาม และการทำให้ผู้หญิงรู้สึกผิดกับ “การออกนอก” กรอบของตัวเอง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ต่างเพสนั้นจะถูกวิเคราะห์ว่าเป็นสถาบันพื้นฐานอย่างหนึ่งที่เข้ามาจัดระเบียบความสัมพันธ์ของคนทั้งในทางสังคมและการเมือง รวมถึงการเข้าใจตัวตนของเราและสิ่งที่อยู่แวดล้อมเราในแทบทุกอณูของชีวิตประจำวัน หากแต่ความสัมพันธ์ต่างเพศกลับไม่ถูกมองเห็นว่าเป็นปัญหาและไม่ได้รับความสนใจ

ศึกษาในฐานะสถาบันทางการเมือง รวมถึงได้รับการยอมรับว่าเป็นเรื่องธรรมชาติอย่างที่สุด ความรุนแรงที่ดูเหมือนจะฝังแน่นอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง หรือความสัมพันธ์ต่างเพศเช่นนี้ทำให้ในสายตาของนักสตรีนิยมแนวสุดขั้ว/รากเหง้ามองเห็นว่า ความสัมพันธ์ต่างเพศมิใช่เป็นเรื่องของรสนิยมส่วนบุคคล หรือเป็นเรื่องของธรรมชาติที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นในฐานะสถาบันทางการเมือง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างและรักษาโครงสร้างระบบผู้ชายเป็นใหญ่

แอนเดรีย ริช (Adrienne Rich) เขียนหนังสือ *Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence* ในปี 1993 เป็นอีกผู้หนึ่งที่เห็นด้วยว่าในท้ายที่สุดแล้ว เราควรที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ต่างเพศในฐานะของสถาบันทางการเมืองที่สร้างขึ้นมาทำลายอำนาจของผู้หญิงและเป็นหลักประกันสถาบันของระบบผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นทางเลือก หรือเป็นรสนิยมที่ผู้หญิงสามารถที่จะเลือกได้อย่างเสรีดังที่เชื่อกันจริง ทำไมจึงเกิดสิ่งที่เห็นว่าเป็น “ความสัมพันธ์ต่างเพศภาคบังคับ” (Compulsory Heterosexuality) ขึ้นมาได้ ดังนั้น การที่จะทำให้ผู้หญิงจ่ายอต่อสถานภาพของความสัมพันธ์ดังกล่าวได้โดยคุณะนั้น ระบบชายเป็นใหญ่จึงจำเป็นต้องสร้างมายาคติต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อสร้างความชอบธรรมในการกระทำของตน อาทิเช่น ข้ออ้างในเรื่องแรงขับทางเพศของผู้ชาย และเพื่อที่จะทำให้ผู้หญิงไม่หันไปหาความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นนอกเหนือจากความสัมพันธ์ของผู้ชาย ดังนั้น จึงต้องสร้างสถาบันความสัมพันธ์ต่างเพศภาคบังคับเพื่อลบล้างความสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นอันได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงด้วยกันออกจากวัฒนธรรมทั้งในงานศิลปะวรรณกรรม หรือภาพยนตร์ รวมถึงการจัดประเภทความสัมพันธ์ประเภทนี้ว่าวิปริต ผิดธรรมชาติ เพื่อกันผู้หญิงออกจากความสัมพันธ์ดังกล่าว และพยายามสร้างอุดมคติที่สวຍงามของความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และสถาบันการแต่งงาน (Adrienne Rich, 1993 อ้างถึงใน สุธรรมธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 18)

แนวคิดการควบคุมทางสังคม : อำนาจ และการต่อต้านขั้วขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมในสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก อำนาจและการควบคุมในสังคมสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงจากภาพของการควบคุมในแบบเดิมที่เคยมองว่าการควบคุมคือการบังคับกดขี่ผ่านการลงโทษในรูปแบบของการทรมาน การทุบตีของผู้มีอำนาจกระทำต่อผู้ไร้อำนาจแต่เพียงอย่างเดียวไปสู่การควบคุมที่มีความแนบเนียนยิ่งขึ้นผ่านการสร้างองค์ความรู้และระบบความหมายที่เข้ามากำกับร่างกายและจิตวิญญาณของคนให้มีความเชื่อ

มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องเพศซึ่งกลายเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐสมัยใหม่ให้ความสำคัญและใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมพลเมือง

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ผู้ที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญในการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจและเรื่องเพศของสังคมสมัยใหม่พยายามที่จะแสดงให้เห็นว่าการทำงานของ การกดขี่ทางเพศ (Sexual Oppression) นั้น มิได้ทำงานผ่านการกดขี่ (Repressive) หรือการปฏิเสธ ความหลากหลายทางเพศแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การทำงานที่สำคัญของอำนาจสมัยใหม่ที่มี ต่อปัจเจกชนคือการเปลี่ยนมนุษย์ให้กลายเป็น subject ต่างหาก

ฟูโกต์ นำเสนอแนวคิดที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ เรื่องของการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและ การทำงานของอำนาจที่ปรากฏในสังคมสมัยใหม่ ฟูโกต์ทำความเข้าใจที่มีต่ออำนาจอย่าง ที่เคยเป็นซึ่งมองอำนาจในด้านลบ เชื่อมโยงอำนาจกับการกดขี่เข้มแข็งผ่านการลงโทษทางกฎหมาย และข้อห้ามต่าง ๆ แนวคิดเรื่องอำนาจในรูปแบบกฎหมาย (Juridico-discursive) นี้ มีรากฐานจาก สังคมก่อนยุคสมัยใหม่ซึ่งอำนาจถูกรวมศูนย์และถูกใช้โดยผู้มีอำนาจสูงสุดที่มีอำนาจเหนือประชากร ของสังคมผ่านการแสดงออกของความรุนแรงทั้งการข่มขู่และใช้ความรุนแรงอย่างเปิดเผย (Michel Foucault, 1990 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 32) หรือถ้าจะแยกย่อยอย่างชัดเจน อำนาจในลักษณะนี้จะวางอยู่บนข้อสมมุติฐาน 3 ประการด้วยกัน กล่าวคือ อำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ ครอบครองได้ (โดยบุคคล รัฐ ชนชั้น หรือประชาชน) อำนาจนั้นถูกใช้จากศูนย์กลางอำนาจจาก เบื้องบนสู่เบื้องล่าง (ผ่านกฎหมาย เศรษฐกิจ รัฐ) และการใช้อำนาจนั้นมีลักษณะของการกดขี่สูง (การสร้างข้อห้ามและการแทรกแซง) (Jana Sawicki, 1991 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 33)

ฟูโกต์ มองว่าการเข้าใจอำนาจในรูปแบบกฎหมายที่เชื่อมโยงกับกรอบของรัฐ กฎหมาย หรือชนชั้นทำให้เราไม่สามารถเข้าใจการทำงานของอำนาจได้อย่างรอบด้าน ฟูโกต์ ไม่สามารถ ปฏิเสธได้ว่าอำนาจลักษณะนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจ หากแต่การมองอำนาจเพียงด้าน เดียวเช่นนี้จะทำให้เราไม่สามารถมองเห็นความหลากหลายของปฏิบัติการของอำนาจทั้งในรูปแบบ วิธีการและระดับอื่น ๆ อาทิเช่น การใช้อำนาจในระดับจุลภาคของสังคม เป็นต้น ดังนั้นอำนาจสมัย ใหม่จึงจัดการกับตัวตนของเราผ่านเทคนิคที่หลากหลาย ด้วยกระบวนการของการสร้างความปกติ โดยผ่านรูปแบบของการควบคุมที่เน้นเรื่องการลงโทษด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากรัฐ และเครื่องมือของรัฐ ดังนั้นเราจึงควรที่จะ “เข้าใจเรื่องเพศที่ไม่มีกฎหมายข้อห้ามและศึกษาเรื่องอำนาจที่ ไม่มีกษัตริย์” (Michel Foucault, 1990, p. 91 อ้างถึงใน สุธรรม, 2548, น. 33) สำหรับฟูโกต์แล้ว อำนาจไม่ใช่สิ่งที่ใครครอบครองได้ หากแต่เป็นสิ่งที่กระจัดกระจายอยู่ทุกหนทุกแห่ง อำนาจเป็นสิ่งที่ ถูกใช้มากกว่าถูกครอบครอง อำนาจมิได้เป็นเรื่องของการกดขี่หากแต่เป็นเรื่องของการผลิต/สร้างสรรค์

และทำงานจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน (Jana Sawicki, 1991 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 33)

ฟูโกต์ เสนอแนวคิดเรื่องการทำงานของอำนาจที่เรียกว่า Bio-Power อันเป็นอำนาจในการบริหารประชากรทั้งในสวนรวมและการจัดการกระบวนการใช้ชีวิตของคนไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเชื่อมโยงกับการควบคุม จัดการกับทุกแง่มุมของชีวิต และอีกส่วนหนึ่งก็เชื่อมโยงกับอำนาจในฐานะของ “การสร้างวินัย” (Disciplinary Power) ซึ่งมุ่งไปที่การชักใยและฝึกฝนร่างกายและจิตวิญญาณของปัจเจกชน ซึ่งฟูโกต์ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติการของการสร้างวินัยและฝึกฝนร่างกายซึ่งเชื่อมโยงกับอำนาจในการสร้างวินัยผ่านสถาบันต่าง ๆ อาทิเช่น คุก โรงพยาบาล ค่ายทหาร โรงงาน และโรงเรียน ซึ่งถูกนำมาใช้ในวงกว้างขึ้นในฐานะเทคนิคในการควบคุมจัดการสังคม เป้าหมายหลักของอำนาจในการสร้างวินัยนี้อยู่ที่ร่างกายเป็นสำคัญ การสร้างวินัยนี้จะทำด้วยการนำพาร่างกาย กระบวนการของการสอดส่องดูแลและสำรวจกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การฝึกพื้นฐานของกองทัพ หรือการ “ออกแบบ” การจัดระเบียบการเรียนหนังสือของนักเรียน ฯลฯ อย่างละเอียดต่อเนื่องเพื่อที่จะสร้างความสามารถและทักษะต่าง ๆ เพื่อนำความสามารถที่ถูกฝึกฝนไปสู่การใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่ฟูโกต์สนใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคในการสร้างวินัยให้กับร่างกาย หากแต่อยู่ที่กระบวนการทางอำนาจดังกล่าวนั้น นำไปสู่การสร้างตัวตนของผู้ที่ผ่านกระบวนการนี้อย่างไร ฟูโกต์มองว่ากระบวนการดังกล่าวนี้ทั้งเพิ่มอำนาจให้กับปัจเจกชนในฐานะของผู้กระทำที่มีความเป็นอิสระและในขณะเดียวกันก็ได้ทำให้ปัจเจกชนแต่ละคนมีความเชื่อ (Docile) ขึ้นด้วย บนฐานของการสร้างความรู้เกี่ยวกับปัจเจกชนที่ปรากฏในศาสตร์ต่าง ๆ อำนาจในฐานะของการผลิต/สร้างสรรค์ และสร้างวินัยได้สร้างการแบ่งแยกประเภทของกิจกรรมต่าง ๆ ออกเป็นความสมบูรณ์/ความเจ็บป่วย ความมีสติ/ความบ้า กฎหมาย/ความเหลวแหลก และใช้ “ความรู้” และการจัดแบ่งประเภทดังกล่าวในฐานะของเครื่องมือในการสร้าง “ความเป็นปกติ” (Normalization) และการควบคุมทางสังคมผ่านการผลักดันความแตกต่างออกไปภายใต้ระบบคิดของ “ความวิปริต” ปลูกฝังความรู้สึกในการเลือกที่จะควบคุมตัวเองให้อยู่ในร่องในรอยให้กับปัจเจกชน ซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของการสร้างองค์ประฐานสมัยใหม่ (Java Sawicki, 1991, pp. 29-22; Aurelia Armstrong อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 34)

ดังนั้น เป้าหมายของการสร้างวินัยจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับแค่การควบคุมร่างกายเท่านั้น หากแต่การสร้างวินัยและการสร้างความรู้เกี่ยวกับตัวตนของคนยังเป็นเครื่องมือในการสร้างประเภทของบุคคลหรือองค์ประฐานอีกด้วย และเครื่องมือในการสร้างวินัยและการสอดส่องตัวตนของคนอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันนี้จะฝังระบบความหมายและการแบ่งประเภทเข้ากับตัวปัจเจกชน ทำให้ปัจเจกชนถูกผูกติดกับระบบความหมายที่กำหนดว่าเขา/เธอเป็นใครหรืออะไรซึ่งกลายเป็นแนวโน้ม

การเข้าใจตัวเอง และประสบการณ์ของตัวเองถึงเป็นแวนให้คนอื่นเข้าใจและเห็นปัจเจกบุคคลนั้น ๆ เพื่อให้คนเหล่านี้เลือกที่จะทำหรือไม่ทำ เป็นหรือไม่เป็นบางสิ่งบางอย่างปัจเจกบุคคลจึงไม่ได้เป็นเพียงแต่ที่รองรับการจัดการของอำนาจเท่านั้น หากแต่คือหนึ่งในผลของอำนาจที่สำคัญซึ่งร่างกาย ท่าทาง คำพูด ความต้องการบางแบบได้รับการแสดงตัวและประกอบสร้างขึ้นเป็นปัจเจกชน หรือเราอาจจะกล่าวได้ว่าในสนามของอำนาจนี้ เราทุกคนต่างเป็นผู้ควบคุมวินัย ในขณะที่เดียวกันก็ไม่มีใครเป็นผู้ควบคุมวินัยอย่างแท้จริง (สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 35)

ในหนังสือสำคัญที่ชื่อว่า The History of Sexuality Volume 1 : An Introduction Foucault ได้นำแนวคิดเรื่องอำนาจดังกล่าวมาสำรวจดูว่าอำนาจสมัยใหม่นั้น ถูกนำมาใช้ควบคุมมนุษย์ผ่านเรื่องเพศอย่างไร ด้วยการเชื่อมโยงเรื่องเพศเข้ากับโครงข่ายที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปมาของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ การสร้างความรู้ และร่างกายในการสร้างสรรค์องค์ประธานในแต่ละช่วงของประวัติศาสตร์

ฟูโกต์ เสนอว่าเรื่องทางเพศและร่างกายของมนุษย์เป็นตัวอย่งที่ดีในการแสดงให้เห็นถึงนวัตกรรมในเรื่องของอำนาจที่พัฒนาขึ้นในศตวรรษที่ 18 เรื่องเพศได้กลายมาเป็นประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพศและระบบความเชื่อความหมายเรื่องเพศถูกเชื่อมโยงกับการจัดการและจำกัดวิถีชีวิตของปัจเจกชนและประชากรอันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงประเด็นเรื่องเพศเข้ากับ “ปัญหาประชากร” ประชากรในฐานะของความมั่งคั่ง พลังอำนาจ และแรงงานในการผลิตของรัฐ เพราะเป็นที่เชื่อกันว่าหากต้องการให้ประเทศทรงอำนาจและมั่งคั่งเหนือรัฐอื่นประชากรคือรากฐานอันสำคัญ รัฐจำเป็นต้องหาหนทางในการควบคุม/จัดการประชากรของตัวเองเพื่อสร้าง “ประโยชน์” ให้รัฐอย่างสูงสุด ด้วยแนวคิดนี้เอง ประชากรจึงกลายเป็นวัตถุในการศึกษาวิจัยอย่างละเอียดถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของประชากรในฐานะเครื่องมือทางการผลิตของรัฐ อาทิเช่น อัตราการเกิดและตาย ช่วงชีวิต การเจริญพันธุ์ สุขภาพ ความถี่ของการเจ็บป่วย รูปแบบการบริโภค และการอยู่อาศัย เป็นต้น ทุกอย่างได้รับการวิเคราะห์อย่างละเอียดเพื่อดูรูปแบบการใช้วิถีชีวิตของประชากรเพื่อที่รัฐจะได้เข้าไปแทรกแซงให้ประชากรของรัฐมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่ดีที่สุดเพื่อสร้างประโยชน์ให้รัฐมากที่สุด เรื่องเพศกลายเป็นหัวใจในการศึกษา รัฐเข้าไปสำรวจดูแลเรื่องเพศของประชาชนอย่างละเอียดทั้งเรื่องของการเกิด วัยแต่งงาน การมีบุตรทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามจารีต ความถี่และความก้าวหน้าในด้านเพศสัมพันธ์ ผลกระทบของข้อห้าม ข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องเพศ ฯลฯ นอกจากข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว พฤติกรรมทางเพศของปัจเจกชนแต่ละคนเป็นอีกประเด็นที่ได้รับความสนใจเพื่อดูว่าปัจเจกชนใช้เรื่องเพศของตนอย่างไร กิจกรรมทางเพศของมนุษย์จึงเป็นทั้งประเด็นของการศึกษาวิเคราะห์และเป็นทั้งเป้าหมายในการแทรกแซงกำกับดูแลของรัฐด้วย เรื่องทางเพศจึงกลายเป็นประเด็นทางสาธารณะที่อยู่ในโยงใยของวาทกรรมการ

สร้างความรู้เฉพาะทาง และการวิเคราะห์วิจัยอย่างยิ่งยวด (Michel Foucault, 1990 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 36)

เรื่องทางเพศจึงไม่ใช่เรื่องที่ถูกเก็บงำอยู่ในห้องนอนอีกต่อไป หากแต่กลายเป็นเรื่องที่ ถูกพูดถึงแทบที่จะเรียกได้ว่ามากกว่าเรื่องใดในสังคม และถูกพูดถึงในหลากหลายภาษา ทั้ง การศึกษา การแพทย์ เศรษฐศาสตร์ และองค์กฤษฎีธรรมที่ต่างก็สร้างสรรค์ กลั่นกรอง แจกจ่าย และสร้างความเป็นสถาบันให้กับวาทกรรมในเรื่องเพศที่ทะลักลั่นออกมาบริหารชีวิตทางเพศของ เราเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับรัฐและสังคม อย่างไรก็ตาม ไซ้ว่าการพูดถึงเรื่องเพศจะเป็นการ พูดอย่างมีอิสระ หากแต่มีเครื่องมือและเงื่อนไขต่าง ๆ มากมายที่คอยกำกับการพูดของคนอยู่ไม่ว่า จะเป็นบริบทหรือภาษาที่ใช้พูด (สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 33-34)

เรื่องเพศถูกผูกเข้ากับการสืบพันธุ์ภายใต้การแต่งงาน (Heterosexual Monogamy) กิจกรรมทางเพศที่ถือเป็นความสัมพันธ์ที่นำไปสู่การสร้างประชากรอันเป็นการผลิตซ้ำแรงงานของ สังคมเพื่อสร้างสายสัมพันธ์ของสังคมกลายเป็นมาตรฐานวัดความถูกต้องชอบธรรมของความสัมพันธ์ ทั้งปวง กิจกรรมทางเพศที่ไม่ได้มีเป้าหมายไปเพื่อการสืบพันธุ์ หรือเป็นเพียงการหาความสุขทาง เพศซึ่งหมายรวมถึง “ความเบี่ยงเบนทางเพศ” ไม่ว่าจะเป็รักเพศเดียวกัน การร่วมเพศในหมู่เครือญาติ การสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง การมีความสัมพันธ์กับสัตว์ต่างก็ถูกโยงเข้ากับความเจ็บปวดทาง จิตทั้งสิ้น ความเบี่ยงเบนทางเพศกลายเป็นสาขาหนึ่งทางการแพทย์ที่ต้องได้รับการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยอย่างถ่วงถี่ การกระทำทางเพศของมนุษย์กลายเป็น “ความจริง” ซึ่งบ่งถึงสถานะของความเป็น มนุษย์ของเราแต่ละคน มนุษย์ทุกคนต่างควบคุมความต้องการของตัวเอง กลายเป็น “สัตว์สารภาพ” ที่ยอมตามตัวตนที่สังคมเห็นว่าเหมาะสมของ (เรื่องเดียวกัน, น. 38-39)

แนวคิดสำคัญอีกประการหนึ่งของฟูโกต์ที่ควบคู่กับการพูดถึงเรื่องอำนาจ คือ การต่อต้าน ขัดขืน (Resistance) ซึ่งถือเป็นอีกแนวคิดที่สำคัญ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นสำหรับ Foucault แล้ว อำนาจนั้นมืออยู่ในทุกหนทุกแห่ง อำนาจเป็นสิ่งที่ถูกใช้มากกว่าถูกครอบครอง อำนาจมิได้เป็นเรื่อง ของการกดขี่หากแต่เป็นเรื่องของการผลิต/สร้างสรรค์ และทำงานจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ดังนั้น อำนาจจึงไม่ใช่เป็นสิ่งที่ใครคนใดคนหนึ่งหรือสถาบันใดสถาบันหนึ่งเป็นผู้ครอบครองไม่ว่าจะ เป็นกษัตริย์หรือรัฐ ไม่ได้แบ่งแยกว่าฝ่ายหนึ่งมีและอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีหากแต่อำนาจคือโยงใยของ ความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างส่วนต่าง ๆ ของสังคมและการปะทะสังสรรค์ระหว่างผู้คนในสังคม ซึ่งแทรกซึมอยู่ในทุกอณูของการดำเนินชีวิตของเรา เป็นความสัมพันธ์ที่แปรผันเปลี่ยนแปลงไปมา (David M. Halperin, 1995 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 37) สำหรับฟูโกต์การดำรง อยู่ของเราจึงอยู่ในโยงใยของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เราไม่มีทางที่จะหลบหนีหรือปลดปล่อยตัวเอง ออกไปจากอำนาจได้

หลายคนกังวลต่อแนวคิดที่ดูเหมือนจะไม่สามารถเว้นที่ว่างให้กับการต่อสู้ต่อรองและสร้างพื้นที่ให้กับตัวตนที่แตกต่างได้เลยแนซี เฟรเซอร์ (Nancy Fraser) ได้ตั้งคำถามต่อแนวคิดเรื่องอำนาจไว้ว่าเมื่อ subject ของเราถูกสร้างขึ้นโดยความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงไม่เหลือที่ให้เราในการต่อต้านอำนาจเลย และถ้าปัจเจกเป็นเพียงแค่ผลของอำนาจหรือถ้าจะกล่าวให้ชัดเจนเราเป็นเพียง “ร่างกายใต้บังคับการ” ที่ถูกประกอบสร้างโดยอำนาจเท่านั้นมันจึงเป็นการยากที่จะบอกว่าใครจะต่อต้านอำนาจอย่างไร (Aurelia Armstrong, อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 37)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าฟูโกต์จะแสดงให้เห็นว่าตัวตนของเราจะถูกประกอบสร้างขึ้นจากอำนาจและเขาเห็นว่าเราไม่มีหนทางที่จะต่อต้านต่อรองกับอำนาจได้ ดังที่ได้แสดงไว้ข้างต้นแล้วว่าธรรมชาติของอำนาจนั้นมีทั้งด้านของการกดขี่ และสร้างสรรคสำหรับหนทางอันหลากหลายของปัจเจกชน ในสังคมเสรีนิยมสมัยใหม่นั้น อำนาจต้องใช้กับ “องค์ประธานที่เสรี” (Free Subject) เนื่องจากรูปแบบของการปกครองสมัยใหม่ต้องการพลเมืองที่มีอิสระเพื่อที่พลเมืองเหล่านี้จะได้รับเอาหน้าที่ของการควบคุมซึ่งเคยเป็นของรัฐมาบังคับใช้กับตัวเองด้วยความต้องการของตัวเองทั้งกฎในการประพฤติปฏิบัติและกลไกการควบคุมทางอำนาจ ดังนั้น สำหรับ เดวิด ฮาเพอร์ริน (David M. Halperin) จึงมองว่าอำนาจในความหมายของฟูโกต์นั้น สร้างความเป็นไปได้ของการกระทำ การเลือก และเงื่อนไขในการใช้เสรีภาพ เช่นเดียวกันกับที่เสรีภาพสร้างเงื่อนไขในการใช้อำนาจเช่นกัน อำนาจจึงไม่ใช่ด้านตรงข้ามของเสรีภาพ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพดังกล่าวก็ไม่ใช่เสรีภาพที่ตัดขาดหรืออยู่นอกเหนือขอบข่ายของอำนาจ หากแต่เป็นศักยภาพที่ฝังอยู่ในอำนาจหรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นผลของอำนาจก็ได้ (David M. Halperin, 1995, pp. 17-18 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 38)

ดังนั้น ในโครงข่ายความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงแฝงไว้ซึ่งพลังในการเปลี่ยนแปลงและการต่อต้าน ชัดขึ้นอยู่เสมออย่างที่ฟูโกต์บอกไว้ว่า “ที่ใดที่มีอำนาจ ที่นั่นย่อมต้องมีการต่อต้านชัดเจน” หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการต่อต้านชัดเจนนั้นไม่อยู่นอกกรอบของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Michel Foucault, 1990 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 38) และในความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้นจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นไปได้ของการต่อต้าน ชัดขึ้น เพราะว่าถ้าไม่มีความเป็นไปได้ของการต่อต้านชัดเจนแล้ว (ไม่ว่าจะเป็นการต่อต้านชัดเจนด้วยความรุนแรง การต่อสู้ การหลอกลวง ความสามารถเชิงกลยุทธ์ที่จะพลิกผันสถานการณ์) มันก็จะไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกิดขึ้นเลย (Michel Foucault, 1988 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 38)

อย่างไรก็ตาม การต่อต้านชัดเจนในความหมายของฟูโกต์ไม่ใช่ของการต่อต้านชัดเจนเพื่อหลุดไปจากอำนาจ การต่อต้านชัดเจนไม่เท่ากับแนวคิดเรื่องการปลดปล่อย (Emancipation หรือ Liberation) เขาเน้นย้ำให้เห็นว่าเราต้องไม่มองว่าเรากำลังต่อต้านเพื่อหลุดไปจากอำนาจของผู้กดขี่เพราะมันวางบนสมมติฐานว่าเรามี subject ที่ถูกสร้างอยู่นอกเหนือความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ในขณะที่เราเชื่อว่า subject ถูกสร้างขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังนั้น จึงไม่มีธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริงที่เราต้องปลดปล่อย หากแต่การต่อต้านขัดขืนนั้นคือการสร้างความหมายใหม่ให้กับตัวตนของเรา เสรีภาพของเขาจึงน่าจะหมายถึงความสามารถของปัจเจกชนที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดและแปรเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับชุดของความสัมพันธ์เชิงอำนาจหนึ่ง ๆ หรือแปรเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจนั้นเสีย และสร้างทางเลือกหรือรูปแบบชีวิตทางเลือกภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏอยู่ (Stephanie Jenkins, 2000 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 39) ดังนั้น เป้าหมายของการต่อสู้กับอำนาจหรือการเมืองจึงไม่ใช่เพื่อการปลดปล่อยหากแต่คือการต่อต้านขัดขืน และเป็นการต่อต้านขัดขืนที่เกิดขึ้นภายในโครงสร้างอำนาจ (Michel Foucault, 1990 อ้างถึงใน สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548, น. 39)

แนวคิดเรื่องพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะ

การแบ่งคู่ขั้วตรงข้ามระหว่างอาณาบริเวณส่วนตัว และอาณาบริเวณสาธารณะซึ่งมีพื้นฐานจากการแบ่งงานตามเพศ (Sexual Division of Labour) เนื่องจากสรีระตามธรรมชาติของผู้หญิงซึ่งต้องเป็นฝ่ายตั้งครรภ์และคลอดบุตร ดังนั้น จึงได้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างผู้หญิงและผู้ชายขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสรีระของแต่ละเพศถือเป็นวิถีคิดที่เต็มไปด้วยอคติเรื่องเพศ การแสดงอำนาจ และการควบคุมเพื่ออ้างรักษาระบอบปิตาธิปไตย และโครงสร้างอำนาจที่ยอมรับเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเพศไว้เท่านั้น ฉะนั้น ที่ทางที่เหมาะสมของผู้หญิง คือ ปริณทลในบ้าน และพื้นที่ “นอกบ้าน” เป็นหน้าที่ของผู้ชาย โดยที่แนวคิดที่ กีดกันผู้หญิงออกจากพื้นที่ทางการเมืองนั้น ผังรากลึกอยู่ในความคิดเรื่องพื้นที่-ปริณทลสาธารณะ โดยสังเกตจากรากศัพท์ของคำว่า “public” ซึ่งมีที่มาจากรากศัพท์ว่า “pubes” แปลว่า “ผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่” และในสังคมกรีกโบราณ มีแต่ผู้ที่มีลึงค์เท่านั้นที่จะสามารถพูดจาในที่สาธารณะได้

การต่อสู้เรื่อง “ปริณทลสาธารณะ” ก่อตัวมาจากทฤษฎีของเจอเก้น ฮาเบอมาส (Jurgen Habermas) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องต้นกำเนิดของการแบ่งแยกปริณทลของพื้นที่ส่วนตัว และพื้นที่สาธารณะ ซึ่งมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 17-18 ที่ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น ปริณทลนี้เริ่มแยกตัวออกมาเป็นอิสระแล้วเริ่มสร้างวาทกรรมแบบใหม่ที่ก่อให้เกิดความเชื่อว่า “ภายในปริณทลสาธารณะทุกคนมีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง” และในขณะที่ขีดเส้นกันปริณทลสาธารณะเอาไว้เช่นนั้น ชนชั้นกระฎุมพีชายที่ เป็นผู้สร้าง รอยแยกใหม่ขึ้นมา ก็มิได้บอกต่อไปว่า “แล้วใครบ้างเล่าที่มีโอกาสก้าวเข้าสู่เส้นชัยของปริณทลดังกล่าว” (ซึ่งในความเป็นจริง ก็มีเพียงแต่ชนชั้นกระฎุมพีและขุนนางบางคนเท่านั้น) ดังนั้น หน้าที่ประการแรกของปริณทล

สาธารณณะที่เกิดขึ้นมานั้น จึงทำหน้าที่ปิดกั้นความไม่เสมอภาคทางชนชั้นและทางเพศเอาไว้อย่างแฝงเร้น

อย่างไรก็ตาม ฮาเบอร์มาสได้ทำการประเมินไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากบริบททางประวัติศาสตร์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า “ปริมณฑลสาธารณณะ” มีลักษณะกำหนดแนวทางประวัติศาสตร์ ในฐานะที่ได้ปลดปล่อยสังคมส่วนเล็วหนึ่งออกจากอำนาจของลำดับชั้นของชาติตระกูล (วรรณะ) ศาสนา และรัฐศักดินาในขณะนั้น กล่าวคือ เริ่มมีการแยกระหว่างสังคมประชา (Civil Society) กับรัฐ แต่ทว่าเมื่อหันมาพิจารณาสภาพความเป็นจริงของปริมณฑลสาธารณณะในปัจจุบัน ฮาเบอร์มาสกล่าวว่า ในศตวรรษที่ 20 แห่งทุนนิยมยุคหลังนี้ กระบวนการทำระบบทุกอย่างให้เป็นแบบข้าราชการ (Bureaucratization) และกระบวนการทำทุกอย่างให้เป็นสินค้า (Commodification) ก็ได้ทำให้รอยแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างรัฐกับสังคมประชาเริ่มกลางเลือนไป เมื่อพ่อค้าเริ่มเข้ามาเล่นการเมือง เมื่อเสียงทางการเมืองเป็นสิ่งที่ซื้อขายได้ การแบ่งแยกระหว่าง “ตลาด” กับ “รัฐสภา” ก็เริ่มมีความแตกต่างกันน้อยลงไปทุกที ท่ามกลางสภาพความเป็นจริงดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากขบวนการสิทธิสตรีที่กำลังเอาจริงเอาจังกับการต่อสู้เรื่อง “ปริมณฑลส่วนตัว/ส่วนรวม” ก็ยังมีนักทฤษฎีของขบวนการอื่น ๆ ที่กำลังให้ความสนใจต่อปัญหานี้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การต่อสู้เรื่องพื้นที่ส่วนตัว-ส่วนรวมของขบวนการสิทธิสตรีนี้ แม้ว่าเมื่อพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว อาจจะมีความคล้ายคลึงกับขบวนการระงูมพีชายเมื่อครั้งศตวรรษที่ 17-18 กล่าวคือ เมื่อมีการเรียกร้องถึงสิทธิอัน เสมอภาคและเสรีภาพ แต่ทว่าในท่ามกลางความคล้ายคลึงนั้น ความแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่าง 2 ขบวนการ ก็คือ ในขณะที่ชนชั้นระงูมพีชายใช้แนวคิดที่เป็นนามธรรม เช่น เสรีภาพเป็นธงชัยในการ โบกสะบัดนำการต่อสู้ของตนเองนั้น ขบวนการสิทธิสตรีกลับใช้ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น ชีวิตประจำวันของผู้หญิงเป็นเอกลักษณ์ของขบวนการ

การเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีสตรีนิยมกับทฤษฎีวิเคราะห์สังคมระดับกว้างนั้น สามารถมองเห็นได้ในปริมณฑลสาธารณณะของผู้หญิงนั่นเอง ฉะนั้น ในด้านหนึ่งขบวนการสิทธิสตรีสามารถที่จะเป็นจุดเชื่อมทางการเมืองของบรรดาขบวนการต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการต่อสู้อยู่ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน (ทั้งเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวผู้หญิงและของขบวนการนั่นเอง) ตัวอย่างเช่น กลุ่มสตรีศึกษาในมหาวิทยาลัย (ต่อสู้ด้านวิชาการ) กลุ่มนักหนังสือพิมพ์ (สถาบันสื่อมวลชน) ศูนย์บริการเลี้ยงเด็กสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง การตั้งกลุ่มลือบบัรรัฐบาลเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง เป็นต้น ฉะนั้น จากข้อเสนอของ ฮาเบอร์มาสซึ่งเห็นว่าขบวนการสิทธิสตรีมีฐานะพิเศษประการหนึ่ง กล่าวคือเป็นขบวนการที่ไม่ได้เกิดมาจากภายนอก หากแต่มีต้นกำเนิดการต่อสู้เปลี่ยนแปลงมาจากภายในสังคมนั้นเอง และพร้อมกันนั้นก็เป็นขบวนการที่ไม่อาจจะแยกตัวออกไปจากขบวนการอื่น ๆ ในสังคม ดังเช่นที่เขาได้วิเคราะห์ไว้ว่า ในปัจจุบันนี้เรา

แทบจะแยก “รัฐ” และ “สังคม” ออกจากกันไม่ได้แล้ว และทุกสิ่งทุกอย่างล้วนโยงใยกันอย่างใกล้ชิด แม้แต่ปริมณฑลของการเมืองและวัฒนธรรมก็ผูกพันกันมากขึ้นทุกที (การที่ทหารต้องเชิญนักร้องไปช่วยร้องเพลงหรือการเลือกตั้งประชาธิปไตยต้องเชิญดารามาช่วยรณรงค์ นับเป็นรูปธรรมที่เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุด) ดังนั้น ในขณะที่คำนิยามของคำว่า “การต่อสู้ทางการเมือง” ในที่นี้จึงมิได้หมายความอยู่เพียงแค่การต่อสู้เพื่อยึดสถาบันและอำนาจอรัฐโดยกลุ่มหรือขบวนการที่อยู่นอกอำนาจอรัฐ (เช่น กองทัพปลดแอก) อีกต่อไปแล้ว ทั้งนี้เพราะการต่อสู้ในปริมณฑลสาธารณะนั้นจะต้องใช้ยุทธศาสตร์ทางการเมืองและวัฒนธรรมเพื่อช่วงชิงพื้นที่ในทุกระดับ โดยกลุ่มต่อต้านที่อยู่ภายในสังคมและภายในรัฐนั่นเอง (กรณีการจุดประเด็นเรื่อง ส.ส. หญิงและผู้ใช้สิทธิสตรีเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุด) เพราะทุกวันนี้ ไม่มีกลุ่มใดแล้วที่จะอยู่ “นอก” รัฐหรือสังคมได้อีกต่อไป ข้อเสนอฮาเบอร์มาส์จึงคล้ายคลึงกับที่ได้นำเสนอว่าขบวนการสิทธิสตรีจำเป็นต้องต่อสู้จากภายในสถาบันที่เป็นจริงของสังคม และจะต้องไม่โดดเดี่ยวมิติของ “ผู้หญิง” ด้วยการแยกตัวออกไปจากขบวนการทางสังคมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้ามขบวนการสิทธิสตรีจะต้องผูกพันตัวเองเข้าไปในมิติการต่อสู้แบบอื่น ๆ เช่น ปัญหาชนชั้น ปัญหาการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (พัชรี จุลทวีญ และ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง, 2549, น. 82-86)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะตามความหมายของฮาเบอร์มาส์จะอิงอยู่กับความคิดเรื่อง “ปริมณฑลสาธารณะของกระฎุมพี” กล่าวคือ ปริมณฑลสาธารณะซึ่งฮาเบอร์มาส์เสนอไว้มีลักษณะ จำเพาะว่าเป็นปริมณฑลของกระฎุมพีซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 และ 18 ได้กลายมาเป็นฐานความคิดที่สำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการมีอยู่ของพื้นที่สาธารณะและความเข้มแข็งของสังคมพลเมือง และการสร้างความเป็นชุมชนในสังคมเมือง ซึ่งการศึกษาในแนวนี้จะวิเคราะห์การเกิดพื้นที่และปริมณฑลสาธารณะในลักษณะที่สัมพันธ์กับพัฒนาการของการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย (Hannah Arendt, 1958 อ้างถึงใน สุธาริน คุณผล, 2541, น. 179-183)

อย่างไรก็ตาม เมื่อขบวนการสิทธิสตรีจำเป็นต้องต่อสู้ภายในสถาบันของรัฐและสังคมนั้น เราจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงขีดจำกัดของฝ่ายต่อต้านและพลังอำนาจของโครงสร้างสังคมปัจจุบัน ตัวอย่างประการหนึ่งก็คือ สังคมทุนนิยมยุคหลังนี้มีพลังอำนาจอย่างมหาศาลในการดูดซับพลังของฝ่ายค้านหรือพลังของฝ่ายต่อต้านเข้าไปอยู่ในระบบ ตัวอย่างที่ถกเถียงกันก็เช่น เมื่อเพลงเพื่อชีวิตสามารถขายได้นับเป็นล้าน ๆ แผ่น แต่ก็มีข้อที่น่าสงสัยว่าคนฟังเพลงเหล่านั้นได้เกิดจิตสำนึกทางการเมืองมากน้อยเพียงใด หรือการโหมประโคมปลุกจิตสำนึกเรื่องการรักษาสีงแวดล้อมในสภาพความเป็นจริงที่มีได้ลดน้อยถอยลงเลย ในกรณีของขบวนการสิทธิสตรีก็คือ ภาพอันก้าวหน้าและน่าฟังปรารถนาของบรรดาตัวละครหญิงในโทรทัศน์หรือตามนิตยสารต่าง ๆ ที่

เพิ่มปริมาณและคุณภาพมากขึ้นทุกที พร้อม ๆ กับ จำนวนตัวเลขโสเภณี ตัวเลขของภรรยาที่ถูกทุบตี และจำนวนผู้หญิงที่ถูกข่มขืนที่เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวในโลกแห่งความเป็นจริง ทั้งหมดนี้คือพลังอำนาจอันมหาศาลของระบบทุนนิยมยุคหลังที่ขบวนการสิทธิสตรีจะต้องฝ่าข้ามไปได้ ข้อเตือนใจอีกประการหนึ่งสำหรับขบวนการสิทธิสตรีที่จะก้าวเข้ามาต่อสู้ในมิติสาธารณะก็คือ ในการวิเคราะห์มิติวัฒนธรรมของสังคมปัจจุบันนั้น เราต้องเข้าใจความเป็นจริงของลักษณะ “อุตสาหกรรมสร้างวัฒนธรรม” (Culture Industry) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น หากเรามีความปรารถนาเพียงแต่จะสร้างตัวบททดลองสำหรับอ่านเขียน เล่นละครและดูกันอยู่เพียงในกลุ่มผู้หญิง กลุ่มก้าวหน้าเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง สิ่งที่เราจะให้ความสนใจก็คงจะมีเพียงแค่ว่า “จะสร้างสรรค์ตัวบทให้ดีที่สุด ทรงแปลที่ดีที่สุดได้อย่างไร” แต่หากเรามีความปรารถนาที่จะนำเสนอตัวบท (ผลผลิตทางวัฒนธรรม) ขึ้นนั้นให้ปรากฏแก่สายตาของสาธารณชน วงกว้าง เราก็ไม่อาจจะคิดถึงแต่ขั้นตอนของกระบวนการผลิตเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ “การที่หนังสือของเราขายไม่ดีนั้น อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของหนังสือ หากแต่เป็นเพราะสายส่งของเราไม่ดี” และ “การที่ละครโทรทัศน์ของเราไม่มีคนดูนั้น ก็ไม่เกี่ยวข้องอะไรกับกระบวนการผลิตละคร หากแต่เป็นเพราะช่วงเวลาออกอากาศของเราไม่เหมาะสม” เป็นต้น

นอกจากนี้ แนวคิดของฮานนา อาเร็นท์ (Hannah Arendt) เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการพิจารณาพื้นที่สาธารณะในด้านที่เป็นพื้นที่ทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเกิดสังคมพลเมือง และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่อย่างกว้างขวาง อาเร็นท์เห็นว่าพื้นที่ของกิจกรรมพื้นฐานที่เป็นเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์ นั้นแบ่งออกเป็นอาณาบริเวณสาธารณะ (Public Realm) และอาณาบริเวณส่วนตัว (Private Realm) โดยที่อาณาบริเวณสาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ของการปรากฏให้เห็นเป็นอาณาบริเวณแห่งแสงสว่าง ความรุ่งโรจน์ และอิสรภาพของการพูด (การใช้เหตุผล) และการกระทำ ในขณะที่อาณาบริเวณส่วนตัวจะต้องปกคลุมด้วยความมืด และเป็นอาณาบริเวณมนุษย์กับพันธนาการด้วยความจำเป็นของชีวิต และเป็นความจริงที่จำกัด นอกจากนี้ อาณาบริเวณสาธารณะในความคิดของอาเร็นท์มีความหมายเทียบเท่ากับโลก แต่เป็นโลกในความหมายของสิ่งที่มีมนุษย์ร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อดำรงอยู่ร่วมกัน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวความทรงจำร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะคงอยู่สืบไป พื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของอาเร็นท์จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นพื้นที่ส่วนรวมของมนุษย์ทุกคน เป็นพื้นที่ที่ทำให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงการดำรงอยู่ร่วมกัน ซึ่งในความหมายของอาเร็นท์นั่นคือ การเกิดชุมชนทางการเมืองบนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลายที่เชื่อมโยงกันได้ด้วยการพูดคุยกันในประเด็นสาธารณะที่เป็นความสนใจร่วมกัน โดยประเด็นที่ว่านี้ต้องเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับส่วนรวม ซึ่งหมายถึงเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับปากท้องหรือความ

จำเป็นในชีวิตประจำวันแต่อย่างไร (Jurgen Habermas, 1989 อ้างถึงใน สุธาริน คุณมผล, 2541, น. 183)

ในขณะเดียวกัน แนวคิดสตรีนิยมสายสังคมนิยมซึ่งมีความเชื่อในเรื่องของความเหมือนกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายนั้น ได้วิเคราะห์โครงสร้างสังคมโดยแบ่งออกเป็นโลกส่วนตัวและโลกสาธารณะ และเสนอว่าผู้หญิงจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้โลกส่วนตัวเข้าไปอยู่ในโลกสาธารณะ และให้ความสนใจในประเด็นที่ผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบจากการทำงานอย่างไร เช่นเดียวกับอลิสัน แจ็กเกอร์ นักสตรีนิยมสายสังคมนิยมซึ่งเป็นที่รู้จัก เสนอว่าการที่จะได้มาซึ่งการปลดปล่อยหรือความเป็นอิสระของผู้หญิง จำเป็นที่ผู้หญิงต้องเข้าไปร่วมในการผลิตสาธารณะ ซึ่งงานที่ทำนั้นควรที่จะต้องรวมถึงงานที่มีเกียรติ หรืองานที่อยู่ในระดับผู้บริหารและไม่ควรมีสิ่งที่เรียกว่า “งานของผู้หญิง” ในพื้นที่สาธารณะอีกต่อไป นอกจากนี้แล้ว อลิสัน แจ็กเกอร์ (Alison Jagger) ยอมรับว่าสังคมนิยมถือเป็นเงื่อนไขแรกที่สำคัญในการปลดปล่อยผู้หญิง แต่เงื่อนไขนี้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการปลดปล่อยผู้หญิงจากการถูกกดขี่ เนื่องจากการดำรงอยู่ของอคติทางเพศ ถึงแม้ว่าการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตโดยสาธารณะเกิดขึ้นแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม สำหรับแจ็กเกอร์นั้น สตรีนิยมสายสังคมนิยมสามารถที่จะถูกมองได้ว่าเป็นส่วนขยายของลัทธิมาร์กซ์ตามแบบฉบับ เพราะแท้ที่จริงแล้วเป็นการใช้แนวคิดที่เหมือนกันในเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เกี่ยวกับอิสรภาพและความเท่าเทียมกัน และเกี่ยวกับบทบาทของรัฐ แต่สตรีนิยมสายสังคมนิยมพยายามที่จะแสดงให้เห็นว่า สภาพการณ์ของผู้หญิงและปริมาณของความสัมพันธ์ส่วนตัวโดยทั่ว ๆ ไป ต้องการการวิเคราะห์อย่างละเอียดมากกว่านี้จากมาร์กซิสต์ และความสัมพันธ์ในปริมาณส่วนตัวระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ไม่เท่าเทียมกันเชิงอำนาจนี้จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและเป็นไปได้ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงก่อนการเปลี่ยนแปลงในการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545, น. 116-117)

เมื่อประเด็นในเรื่องเพศถูกทำให้กลายเป็นประเด็นสาธารณะ เราจึงมักเห็นการหยิบยกประเด็น ข่าวลือในเรื่องเพศขึ้นมาใช้เป็นอาวุธในการโจมตีนักการเมืองที่เป็นผู้หญิง ผนวกกับความเชื่อของคนในสังคมที่มักมีความเชื่อที่โน้มเอียงว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริง ดังนั้น เมื่อเรื่องเพศของผู้หญิงถูกทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ ซึ่งหมายถึงการปรากฏขึ้นของกรอบความเป็นผู้หญิงดี จึงทำให้ผู้หญิงต้องเลือกใช้วิธีมากมายเพื่อสยบข่าวลือดังกล่าว ในฐานะผู้หญิง เราอาจจะต้องตั้งคำถามย้อนกลับว่า การผู้หญิงไม่อยู่ในกรอบทางเพศเกี่ยวข้องกับการทำงานทางการเมืองหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้ประเด็นเรื่องส่วนตัวกับประเด็นเรื่องสาธารณะซึ่งในที่นี้หมายถึงการทำงานซึ่งคนมีความเชื่อว่าทั้งสองพื้นที่ถูกแยกออกจากกัน ได้กลับไปสู่การพิจารณาดูว่า แท้ที่จริงมีการแยกขาดออกจากกันจริงหรือไม่

แนวคิดเรื่องข่าวลือ

การสื่อสารนั้นเป็นรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร ทั้งนี้ ช่องทางการสื่อสารที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้รวดเร็วที่สุดก็คือ การสื่อสารด้วย วาจา (Verbal Communication) ในแต่ละวันเราได้รับข้อมูลข่าวสารมากมาย ซึ่งในจำนวนนี้อาจ จะมีข่าวลือปะปนอยู่ด้วย สำหรับข่าวลือ (Rumor) ในที่นี้หมายถึงข้อความที่ไม่ได้รับการยืนยันว่า จริงหรือเท็จ ณ เวลาที่ส่งผ่านจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งข้อความที่ว่านี้มักมีเนื้อหา สารที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ ซึ่งอาจจะมีบุคคล วัตถุ และ/หรือสถานที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้น “ข่าวลือ” จึงเป็นรูปแบบของการสื่อสารด้วยวาจาอย่างหนึ่งในลักษณะปากต่อปาก การพูดต่อ ๆ กันมา และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่อาจถูกบ้างหรือผิดบ้าง ซึ่งข่าวลือที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อทัศนคติ ความคิด และความรู้สึกของผู้ที่รับฟังข่าวลือนั้น ๆ โดยจะเป็นได้ทั้งความคิดในเชิงบวก หรือสร้างสรรค์ และความคิดในเชิงลบหรือการทำลาย (<http://www.hrcenter.co.th/HRKnowView.asp?id=372>)

ข่าวลือ อาจแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า Rumor หรือ Gossip และ Propaganda ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว แต่ละคำมีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “Rumor” นั้นอาจเป็นเรื่อง เล็ก ๆ ได้จนถึงเรื่องใหญ่ แต่คำว่า “Propaganda” นั้นมักจะเป็นข่าวลือชนิดที่ถูกบรรจุสร้างขึ้น เพื่อหวังผลทางใดทางหนึ่ง ในส่วนของคำว่า “Gossip” นั้นถือเป็นช่องทางหนึ่งในการกระจายข่าวลือ (<http://www.natsima.blogspot.com>)

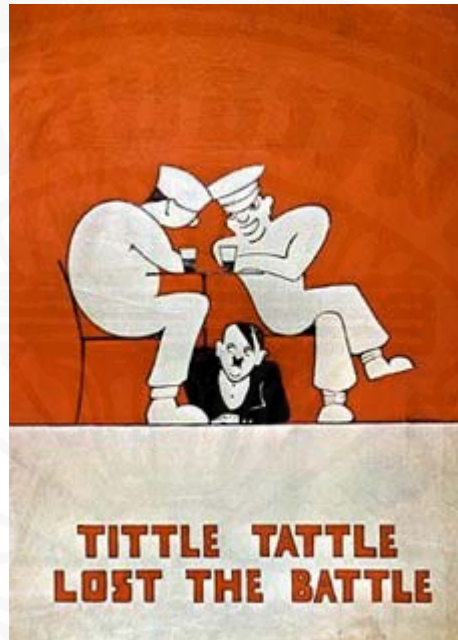
ข่าวลือที่บางครั้งอาจไม่สามารถหาข้อมูลได้ว่าเกิดจากต้นตอใด ผู้ใดเป็นผู้พูดและเพื่อหวังผลอะไร บางครั้งหากผู้รับสารได้ตรวจสอบข้อมูลให้ดีแล้วแทบไม่มีความเป็นไปได้ในเนื้อหาของสาร ของข่าวลือนั้น แต่คนส่วนใหญ่มักตกเป็นทาสของข่าวลือ เพียงเพราะข่าวลือนั้นกระตุ้นความสนใจ ของผู้รับสารจนขาดความยั้งคิด ที่ผ่านมา “ข่าวลือ” มักก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบมากกว่า ทางด้านบวก เพราะเป้าประสงค์ของผู้ปล่อยข่าว (หรือที่ภาษาชาวบ้านเรียกขานสำหรับคนบางคน ที่ชอบปล่อยข่าวลือในหน่วยงานหรือในกลุ่มเพื่อนว่า “เจ้ากรรมข่าวลือ”) ส่วนใหญ่เพื่อหวังทำลาย กระทบ “เหตุจลาจลที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา” เป็นผลสะท้อนที่ดีของ “เหยื่อ” ข่าวลือ จนบานปลายเป็นจลาจลภายในวันเดียว ก่อความเสียหายทางด้านทรัพย์สินเป็นเงินร่วม 2,000 ล้านบาท ที่ต้องชดเชยให้กับประเทศไทย และความเสียหายทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา ที่ไม่สามารถประเมินค่าได้ ยังไม่นับถึงรวมความเสียหายที่เกิดขึ้นกับประเทศกัมพูชาเองในความเชื่อ

มันของนักลงทุนจากต่างประเทศที่จะเข้าไปทำการลงทุนว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากน้อยเพียงใด ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาข่าวยากมากแวงกลายเป็น “กลียุคภายในประเทศ” ขึ้นเพียงเพราะ “ข่าวลือ” ที่ไร้ต้นตอ แต่สามารถจุดประกายอารมณ์ร่วมของคนกลุ่มหนึ่งได้ โดยใช้กลยุทธ์ทาง “จิตวิทยา” ดังนั้น ข่าวลือในลักษณะนี้จึงไม่แตกต่างอะไรจาก “การโฆษณาชวนเชื่อ” ที่เป่าประสงค์และวิธีการทางจิตวิทยากระตุ้นจิตใต้สำนึกของคน

การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งของการปฏิบัติการด้านจิตวิทยาที่มีความหมายแตกต่างกับการโฆษณา (Advertising) ในแง่ที่มุ่งประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว มีความมุ่งหมายที่จะโน้มน้าวความคิดและจิตใจคนด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เห็นดีเห็นงามไปกับผู้โฆษณาชวนเชื่อ ที่สำคัญการโฆษณาชวนเชื่อยังจูงใจคนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นปฏิปักษ์กับสิ่งที่ต้องการ โดยปิดบังอำพรางข้อเท็จจริงเป็นวิธีกลบเกลื่อนสิ่งเลวร้ายให้กลายเป็นดี พยายามปิดบังซ่อนเร้นผู้กระทำหรือต้นตอของข่าวสาร มีการปรักปรำให้ร้ายป้ายสีฝ่ายตรงข้ามเพื่อประโยชน์ของตน โดยยึดหลักเพื่อควมมีอิทธิพลเหนือทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยเจตนาให้มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และการกระทำเพื่อผลประโยชน์โดยเฉพาะ ด้วยเหตุนี้การโฆษณาชวนเชื่อจึงมักถูกมองไปในแง่ไม่ดีหรือในแง่ลบเสมอและถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัว เพราะเป็นการดำเนินการโดยหวังประโยชน์ของผู้โฆษณาชวนเชื่อแต่เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น หากเราพิจารณาหลักการและวิธีการของ “ข่าวลือ” และ “การโฆษณาชวนเชื่อ” แล้ว แทบจะไม่มี ความแตกต่างกัน เพียงแต่การโฆษณาชวนเชื่ออาจจะมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีหลักการแน่นอนกว่าข่าวลือที่เพียงแค่อล่ยข่าวจากคน ๆ เดียวเท่านั้น (http://www.businesssthai.co.th/content.php?data=405194_Opinion) ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น “ข่าวลือ” ถือเป็นอาวุธที่สมบูรณ์แบบในการทำลายขวัญและกำลังใจฝ่ายตรงข้าม รวมถึงสร้างขวัญและกำลังใจของฝ่ายตนเองด้วยในทางกลับกันเนื่องจากอาจเป็นเพราะข่าวลือนั้นหาต้นตอและที่มาที่ไปได้ยาก อีกทั้งยังแพร่กระจายได้รวดเร็ว รัฐบาลประเทศอังกฤษในขณะนั้นถึงกับต้องออกไปสเตอร์ออกเตือนประชาชนเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของข่าวลือ

ภาพที่ 2.1

โปสเตอร์ของรัฐบาลสหราชอาณาจักรที่ออกมาเตือนประชาชน

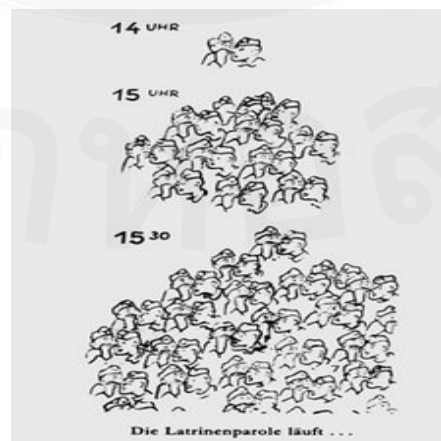
ที่มา: <http://www.psywar.org/sibs.php>

ในส่วนของประเทศเยอรมันก็มีโปสเตอร์ที่ออกมาแสดง “อานุภาพ” ของ ข่าวลือด้วยเช่นกัน โดยในภาพแสดงถึงความรวดเร็วในการแพร่กระจายของข่าวลือในเวลาเพียงแค่ 90 นาที

ภาพที่ 2.2

German Volk are warned about the dangers of the “latrine rumour”

(Courtesy of Dr. Klaus Kirchner)

การใช้ข่าวลือในสงครามโลกครั้งที่สองนั้นเป็นไปอย่าง “จริงจัง” อย่างไม่น่าเชื่อ เนื่องจากฝ่ายสหราชอาณาจักรได้ทำการจัดตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า “UPC” หรือ Underground Propaganda Committee เพื่อสร้างข่าวลือโจมตีประเทศเยอรมันเต็มที่ โดยข่าวลือที่หน่วย UPC สร้างขึ้นจะถูกเรียกว่า “ซิบส์” (Sibs) ซึ่งมาจากภาษาละตินคำว่า sibilare

จากปี 1940 ถึง ปี 2006 “ข่าวลือ” ยังคงความเป็นอาวุธที่ทรงอำนาจเช่นเดิม เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ที่เกิดขึ้นในรูปแบบเดิม ๆ คือมีการชุมนุมของเด็กและผู้หญิงเพื่อต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ ล้วนมาจากยุทธการสร้างข่าวลืออย่างเป็นระบบ ซึ่งในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกา (บางมลรัฐ) ได้มีการจัดตั้งศูนย์ควบคุมข่าวลือ (Rumors Control Center) ขึ้นเพื่อประโยชน์ในการควบคุมการแพร่กระจายของข่าวลือที่มีผลกระทบต่อประชากรในรัฐนั้น เช่น ข่าวลือเรื่องการก่อการร้าย ภัยธรรมชาติ โรคระบาด โดยศูนย์ควบคุมข่าวลือ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันข่าวลือมีทั้งแบบรูปแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ที่มุ่งไปยังการแพร่กระจายของข่าวลือทางช่องทางสื่อสารใหม่ ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต อีเมล หรือ Instant Message เป็นต้น (<http://www.natsima.blogspot.com>)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจสำหรับประเด็นเรื่องข่าวลือ คือ ข่าวลือสามารถแพร่สะพัดไปได้ได้อย่างไร เหตุใดถึงได้ยินเรื่องของข่าวลืออยู่เป็นประจำ และข่าวลือมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้นหรือน้อยลงได้อย่างไรเมื่อมีการแพร่สะพัดกันมานาน ๆ ซึ่งจุดเริ่มต้นของการตอบคำถามประเด็นข้างต้น คือการพิจารณาจากมุมมองของแต่ละบุคคลในเรื่องดังกล่าวก่อน กล่าวคือ สมมุติว่าบุคคลหนึ่งได้รับฟังเรื่องราวเรื่องหนึ่ง คำถามก็คือเราจะตัดสินใจเชื่อเรื่องดังกล่าวหรือไม่และด้วยเหตุผลประการใด บางคนอาจบอกว่าควรที่จะพิจารณาจากแหล่งข่าวนั้นก่อนในประการแรก กล่าวคือ หากแหล่งข่าวนั้นมาจากสถาบันหรือบุคคลที่สั่งสมความน่าเชื่อถือมาอย่างยาวนาน ก็จะทำให้ข้อมูลนั้นมีน้ำหนักและน่ารับฟังมากยิ่งขึ้น ในทางกลับกัน หากเป็นแหล่งข่าวที่มาจากกลุ่มบุคคลที่หวังผลประโยชน์ส่วนตนหรือเป็นบุคคลที่มีประวัติคำพูดที่ไม่น่าเชื่อถือ ผู้รับฟังข่าวสารก็ควรจะมีวิจารณญาณในการรับฟัง นอกเหนือจากแหล่งข่าวแล้ว ผู้รับข่าวสารก็มีความสำคัญ เรื่องนี้มีหลายกรณี เช่น หากเราเป็นผู้ติดตามติดประเด็นหนึ่ง ๆ มาอย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง เราก็ย่อมที่จะตัดสินใจได้ไม่ยากว่า เรื่องที่ได้ยินมานั้นจริงเท็จประการใด ในขณะที่บุคคลซึ่งมีความเชื่ออย่างฝังใจหรือมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง บุคคลผู้นั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือข่าวลือเกี่ยวกับเรื่องนั้นมากเป็นพิเศษ เช่น ในช่วงเวลาก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ลึกลับที่สุด มีข่าวลือแพร่สะพัดว่าสงครามได้ยุติลงแล้วและผู้คนจำนวนมากก็เชื่อเช่นนั้น (เพราะอยากให้เหตุการณ์เป็นเช่นนั้น) ซึ่งน่าสนใจว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 วงวิชาการเริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับจิตวิทยาของข่าวลือและการควบคุมข่าวลือ นอกจากนี้ สถานการณ์บางอย่างก็มีผลต่อการตัดสินใจที่จะเชื่อ

(หรือไม่เชื่อ) ข่าวลือได้ เช่น ก่อนวันเลือกตั้ง อาจจะมีข่าวเสียหายเกี่ยวกับผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เช่น เรื่องชู้สาว การใช้เอกสารปลอม หรือสถานการณ์ฉุกเฉินซึ่งต้องรีบตัดสินใจ จึงทำให้ต้องเชื่อเอาไว้ก่อนเพื่อความปลอดภัย เช่น หากเราอยู่บนตึกสูง แล้วเห็นผู้คนวิ่งหนีพร้อมร้องตะโกนว่าไฟไหม้ เราก็คงจะรีบวิ่งตาม (ซึ่งกรณีนี้น่าที่จะเป็นความจริง) อย่างเช่นกรณีตัวอย่างของชาวบ้านจังหวัดกาญจนบุรีที่ตกใจตื่นขึ้นมากลางดึกและรีบวิ่งหนีออกจากบ้านเพราะมีคนปล่อยข่าวว่าเกิดเขื่อนแตก ก็คงเข้าข่ายสถานการณ์แบบนี้ แต่ถ้าหากบุคคลสองคน (หรือมากกว่า) มาพูดคุยกันเกี่ยวกับประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งคนทั้งคู่เป็นบุคคลที่พอมีความรู้และสามารถแยกแยะได้ ก็จะทำให้ข่าวลือนั้นได้รับการวิเคราะห์ว่าตรงไหนจริงหรือเท็จประการใด โดยข่าวลือที่ผ่านการวิเคราะห์จากบุคคลกลุ่มนี้เมื่อถูกเผยแพร่ออกไป ก็จะมี ความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยอาจมีบทวิเคราะห์เล็ก ๆ พวงติดไปด้วย แต่หากไม่มีใครสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงได้ ก็อาจเป็นไปได้ว่าการพูดคุยกันนั้น อาจจะมีการเพิ่มเติมข้อคิดเห็น ซึ่งทำให้ข่าวลือที่มาจากคนกลุ่มนี้ ย่อมมีแนวโน้มที่จะผิดเพี้ยนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในแง่ของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมมักจะทำให้พบว่า คน ๆ หนึ่งมักจะมีสถานภาพอยู่ในหลายกลุ่ม โดยที่ในแต่ละกลุ่มจะมีความเชื่อมโยงกับคนกลุ่มอื่น ๆ ตามความสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เครือญาติ เพื่อนร่วมงาน นัดัน รวมถึงบรรดาบลิ๊งเกอร์ที่มีประเด็นในความสนใจร่วมกัน ซึ่งในแง่ของกลุ่มคนลักษณะนี้ เฮช เทย์เลอร์ บัคเนอร์ (H. Taylor Buckner) นักสังคมวิทยา ได้เสนอทฤษฎีการส่งผ่านข่าวลือ (Theory of Rumor Transmission) เอาไว้ที่น่าสนใจ ซึ่งสำหรับทฤษฎีนี้แบ่งประเภทของกลุ่มคนไว้ 2 แบบหลัก ๆ กล่าวคือ 1) กลุ่มคนที่พูดคุยและแลกเปลี่ยนข่าวสารกันเป็นประจำ เช่น ชาวบ้านในชนบทที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อนร่วมงานในห้องทำงานเดียวกัน หรือชุมชนบนอินเทอร์เน็ตที่แลกเปลี่ยนข้อมูลกันแบบต่อเนื่อง ซึ่งกลุ่มคนในลักษณะนี้เรียกว่า กลุ่มแบบใกล้ชิด (Close Group) กลุ่มแบบนี้รวมทั้งรวมถึงกลุ่มคนที่รวมตัวกันแบบเฉพาะกิจด้วย เช่น ผู้ชมคอนเสิร์ตหรือกลุ่มคนที่มาชุมนุมกันทางการเมือง เนื่องจากคนเหล่านี้ อยู่ในสถานที่เดียวกัน ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน และ 2) กลุ่มคนซึ่งไม่ค่อยทำการแลกเปลี่ยนข่าวสารกันมากนัก เช่น ญาติห่าง ๆ ที่ไม่สนิท หรือคนรู้จักที่ไม่ค่อยได้พบกัน แบบนี้เรียกว่ากลุ่มแบบกระจัดกระจาย (Diffuse Group) สำหรับกลุ่มแบบใกล้ชิดนั้น บัคเนอร์ให้เหตุผลว่า หากมีข่าวลือหนึ่ง ๆ ที่คนในกลุ่มนี้ให้ความสนใจ ก็มักจะมีคนในกลุ่มแพร่กระจายข่าวดังกล่าวให้คนอื่น ๆ รับทราบ โดยแต่ละคนอาจจะได้รับข้อมูลมากกว่า 1 ครั้ง ตัวอย่างเช่น หากมีข่าวว่าใครสักคนในกลุ่มถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ 1 เราสามารถเชื่อได้ว่าทุกคนในกลุ่มจะต้องรู้เรื่องอย่างแน่นอน ซึ่งสำหรับในกรณีเช่นนี้ การตรวจสอบจะเป็นไปอย่างเข้มข้น (เนื่องจากทุกคนในกลุ่มสนใจประเด็นที่ได้ยินมา) และจะทำให้ข้อมูลในข่าวนั้นมีความแม่นยำมากขึ้น แต่ถ้าหากว่าข่าวลือนั้นมีเพียงบางคนที่ให้

ความสนใจ ก็จะทำให้มีการส่งผ่านข่าวจากคนหนึ่งต่อไปอีกเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ซึ่งทำให้ข่าวลือในกรณีเช่นนี้ข่าวลือจะมีความแม่นยำ มากยิ่งขึ้นแต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับคนเพียงไม่กี่คนที่รับทราบข่าว นั้นว่าสามารถที่จะทำการแยกแยะข้อเท็จจริงได้มากน้อยเพียงไร ในขณะที่กลุ่มแบบกระจัดกระจายนั้น หากมีข่าวลือหนึ่ง ๆ ที่คนในกลุ่มสนใจ ก็จะมีการบอกต่อกันไปเรื่อย ๆ เช่นกัน แต่คน ๆ หนึ่ง อาจจะได้รับข่าวสารนั้นเพียงครั้งเดียว หรืออาจจะไม่ได้รับเลยในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ก็เป็นไปได้ ยกเว้นในกรณีที่ข่าวมีความสำคัญและมีผลกระทบต่อทุก ๆ คนอย่างมาก เช่น ภัยธรรมชาติ สงครามหรือการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่วนข่าวลือที่ไม่ค่อยถูกให้ความสนใจก็จะมีการบอกต่อ ๆ กันไปน้อยมาก และจะจางหายไปอย่างรวดเร็ว (บัญญัติ ธนบุญสมบัติ, 2550)

สำหรับสังคมไทยนั้น ข่าวลือเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงชู้สาวของนักการเมืองถือเป็นอาการที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ไว้วางใจผู้มีอำนาจและบุคคลสาธารณะ แต่ก็ไม่นิยมการวิจารณ์กันต่อหน้า ไม่ว่าจะเป็เพราะความเคยชินกับการเมืองแบบเผด็จการอำนาจนิยมจนไม่กล้าวิจารณ์ผู้มีอำนาจอย่างตรงไปตรงมา หรือเพราะลักษณะร่วมของของคนไทยจำนวนไม่น้อยที่ไม่ชอบการเผชิญหน้า ความเคยชินกับสภาพ “เคลือบน้ำตาล” ซึ่งข่าวสารที่เป็นทางการให้ภาพด้านเดียวเฉพาะเรื่องทางบวกและการยกย่องสรรเสริญบุคคลสาธารณะจนดูเหมือนมนุษย์ ทำให้คนไทยพร้อมที่จะเชื่ออะไรก็ตามที่เป็นข่าวซุบซิบนินทาในทางเสียหายของบุคคลสาธารณะมากกว่าข่าวสารที่เป็นทางการ เพราะดูเหมือนว่าการนินทาจะเป็นช่องทางเดียวที่มีมิติซับซ้อนของประเด็นการเมืองจะถูกนำเสนอได้บ้าง เพราะฉะนั้น แนวโน้มของการเชื่อข่าวลือเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ จึงไม่น่าจะเป็นความไร้สาระของคนไทย แต่กลับเป็นการสะท้อนแง่มุมที่น่าคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบและลงโทษบุคคลสาธารณะด้วยวิธีการของภาคประชาชนในสังคม ดังนั้น การนินทาที่มีนัยยะของการประณามทางสังคมเช่นนี้จึงไม่น่าจะถูกมองข้ามหรือมองว่าเป็นเรื่องเล็กที่ไม่ประเทืองปัญญา อีกทั้งการที่นักการเมืองถูกเล่นงานด้วยเรื่องชู้สาวจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้หญิงในแวดวงทางการเมืองจึงเป็นเหมือนอาวุธที่มีประสิทธิภาพในการทำลายล้างความน่าเชื่อถือของผู้หญิง โดยที่แง่มุมเช่นนี้ถูกใช้เพื่อตัดลินทุกเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง ในแวดวงต่าง ๆ ของสังคม โดยที่เรามักได้ยินเรื่องราวซ้าซากเกี่ยวกับผู้หญิงที่เมื่อถูกเปิดโปงว่าแปดเปื้อน คือ ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบเรื่องเพศที่สังคมยอมรับ แล้วต้องสูญเสียการยอมรับนับถือไปเลย ทุกเรื่องจนกลายเป็นว่าผู้หญิงที่ทำผิดในเรื่องเพศเลวไปหมดทุกเรื่อง เรื่องอื่นที่คิดที่ทำก็ไม่ดีหรือผิดไปหมด ในขณะที่ผู้ชายไม่ได้ถูกประณามหรือปฏิเสธในลักษณะเดียวกัน เราจึงมักเห็นการใช้มุมมอง เช่นนี้กับนักการเมืองหญิงหลายคนจนทำให้น้ำตาลูกผู้หญิงของนักการเมืองต้องหลั่งรินหลายครั้งหลายหน อย่างไรก็ตาม การเล่นกับเกมการเมืองแบบนี้อาจต้องอาศัยวิธีการมองเรื่องเพศที่ต่างไปไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเปิดเผยโปรงใส

ในเวลาที่เราเรื่องเพศของผู้หญิงถูกทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ อย่างการทดสอบพิษสุณิในทางการแพทย์ที่หลายคนเรียกรื่องในกรณีของ ดร.ณททัย ทิวไผ่งาม หรือการตั้งคำถามกลับบ้างว่าการไม่อยู่ในร่องในรอยของเรื่องเพศของผู้หญิงเกี่ยวข้องหรือไม่ เกี่ยวกับการทำงานการเมืองหรือไม่ อย่างไร ให้คนไทยหลาย ๆ คนที่เชื่อในการแยกเรื่องส่วนตัวกับเรื่องงานหรือเรื่องสาธารณะออกจากกันได้ไปคิดต่อกันเอง (ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2549, น. 25)

อย่างไรก็ตาม สำหรับการศึกษานี้ สิ่งที่น่าสนใจในแนวคิดเรื่องข่าวลือไม่ได้อยู่ที่สิ่งที่ถูกนำมากล่าวอ้างนั้นเป็นเรื่องจริงหรือไม่ หากแต่อยู่ที่ประเด็นในเรื่องของมาตรฐานเชิงซ้อนที่ใช้ตัดสินนักการเมืองหญิงและนักการเมืองชายจากประเด็นในเรื่องนี้ต่างหาก ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แม้ว่าข่าวลือในเชิงผู้สาวต่างก็ทำร้ายนักการเมืองหญิงและนักการเมืองชายในลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและ คะแนนนิยมจากประชาชนเช่นเดียวกัน หากแต่ไม่ได้ทำให้นักการเมืองชายเกิดความเสื่อมเสียอย่างรุนแรงเมื่อเปรียบเทียบกับนักการเมืองหญิง ซึ่งวิธีการมองของสังคมอย่างที่เป็นอย่างนี้ กำลังสื่อให้เห็นว่าผู้หญิงที่ขบถในทางเพศในแง่มุมมองต่าง ๆ เลวร้ายหรือไม่สามารถจะทำงานเคลื่อนไหวทางการเมืองได้เลยเช่นนั้นหรือ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นทำไมเรื่องเพศจึงไม่มีผลอย่างเดียวกันสำหรับผู้ชาย

สรุป

จากการทำท้ายของแนวคิดต่าง ๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าเพศไม่ใช่เป็นที่เกิดหรือเป็นผลจากปัจจัยชีววิทยาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ได้รับอิทธิพลจากระบบความเชื่อความหมายของสังคมที่เข้ามากำกับและให้คุณค่าความหมายกับพฤติกรรมทางเพศของคนเรา โดยสังคมปัจจุบัน ความสัมพันธ์ต่างเพศในสถาบันการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวถือเป็นความสัมพันธ์หลักที่กลายเป็นมาตรฐานวัดความถูกต้องของขอบธรรมของความสัมพันธ์ทุกอย่าง ซึ่งความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้ก็ถูกวิพากษ์จากนักสตรีนิยมแนวสุดขั้ว (Radical Feminists) ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่วางอยู่บนการกดขี่ผู้หญิงและตัวตนทางเพศที่แตกต่าง

โดยรูปแบบของการกำกับควบคุมนั้นไม่ได้มีเพียงแค่เรื่องของ การกดขี่ทางตรงแต่เพียงอย่างเดียว เหมือนกับที่ฟูโกต์ชี้ให้เห็นว่าในสังคมสมัยใหม่ได้เปลี่ยนฐานของการควบคุมกดขี่ผ่านการลงโทษทางกฎหมายและข้อห้ามต่าง ๆ เป็นหลัก มาสู่แนวคิดเรื่องอำนาจที่เรียกว่า “Bio-Power” อันเป็นการใช้อำนาจเพื่อสร้างวินัยซึ่งมุ่งไปที่การชักใยและฝึกฝนร่างกายและจิตวิญญาณของปัจเจกชนให้ยอมรับการจัดแบ่งประเภทของสังคม น้อมรับเอาคำอธิบายของการจัดประเภทดังกล่าวมาใช้อธิบายตัวตนและที่ทางของตัวเอง อันเป็นการฝึกให้คนมีความเชื่อต่ออำนาจ อย่างไรก็ตาม

พุโกต์ก็ชี้ให้เห็นว่าเชื่อว่าคนเราจะไม่สามารถที่จะต่อสู้กับอำนาจได้เลย พุโกต์ได้นำเสนอแนวคิดในเรื่องของ “การต่อต้านชัดเจน” ที่เป็นสิ่งสำคัญที่อยู่ควบคู่ไปกับอำนาจสมัยใหม่ ซึ่งเป็นช่องทางที่ทำให้ปัจเจกชนสามารถที่จะสร้างพื้นที่ให้กับความต้องการของตัวเองด้วย

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ใช้แนวคิดเรื่องเพศสภาพ เพศวิถี แนวคิดเรื่องกรอบของเรื่องเพศที่ขอบธรรมและการกำกับเรื่องเพศของมนุษย์ แนวคิดการควบคุมทางสังคม : อำนาจ และการต่อต้านชัดเจน และแนวคิดพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว ซึ่งเป็นแนวคิดที่สตรีนิยมให้ความสำคัญ รวมถึงแนวคิดเรื่องข่าวลือ ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นว่า เรื่องเพศมีการเมือง โดยเฉพาะเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบความสัมพันธ์ที่นอกกรอบ และ เรื่องเพศได้กลายมาเป็นอาวุธที่มีอำนาจภาพในการทำลายล้างผู้หญิงที่มากกว่าประเด็นอื่นใด

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมในเรื่องเพศถือเป็นประเด็นที่ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อมองจากภาพรวมตามสถานการณ์ในปัจจุบัน คนในสังคมมักมีความเข้าใจว่าปัจจุบันผู้หญิงและผู้ชายมีความเท่าเทียมกันแล้ว หากแต่ในความเป็นจริง ความเท่าเทียมที่ว่ำนั้น แท้ที่จริงอาจจะเป็นความเท่าเทียมแต่ภายนอกที่ยังคงมีการควบคุมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสำหรับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้ มีดังนี้

การควบคุมเรื่องเพศผ่านสถาบัน

การศึกษาเรื่อง “การถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นหญิงผ่านระบบการศึกษาในโรงเรียนสตรี” ของ จอมญาดา ชื่นประจักษ์กุล (2540) เสนอว่าเมื่อเข้าสู่ยุคที่มีระบบโรงเรียนสตรี ความรู้ที่เด็กผู้หญิงเคยได้รับจากแม่จะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่มือของครู การฝึกหัดงานบ้านงานเรือนกลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนและถึงแม้ว่าเด็กผู้หญิงจะออกมาอยู่ในโรงเรียนซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะแล้ว แต่เด็กผู้หญิงยังคงถูกกักขังด้วยการเรียนรู้พื้นที่ในบ้านและบทบาทหน้าที่ของการเป็นหญิงในแบบฉบับเดิม ในปัจจุบัน แม้ว่าสภาพพื้นที่ของโรงเรียนจะมีลักษณะที่เป็นพื้นที่ของเด็กผู้หญิงแต่กลับเป็นพื้นที่ที่มีระดับความเข้มข้นของการแทรกแซงทางความคิดในการอบรมบ่มเพาะผู้หญิงให้เป็นไปตามที่ระบบปิตาธิปไตยบัญญัติไว้ โดยโรงเรียนสตรีได้ทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ธำรงอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางเพศสภาพ (Gender Socialization) โดยการตอกย้ำให้นักเรียนหญิงตระหนักถึงความเป็นหญิงของตนต่อประเด็นในเรื่องต่าง ๆ ผ่านการสร้าง

แนวคิดความเป็นกุลสตรีที่ใช้ในโรงเรียน โรงเรียนจึงพยายามฝึกฝนให้เด็กผู้หญิงกลายเป็นผู้หญิงตามแบบฉบับที่สังคมกำหนด ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของความเป็นแม่หรือความเป็นเมียที่จัดวางอยู่ในบริบทพื้นที่ภายในบ้าน (Private) ตลอดถึงลักษณะของการเป็นผู้หญิงเก่งที่ทำงานนอกบ้านซึ่งอยู่ในบริบทของพื้นที่สาธารณะ (Public) ดังนั้น การพยายามที่จะปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นอิสระจากการถูกครอบงำของอำนาจชายและการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคมที่ให้อำนาจแก่ผู้ชายอย่างสุดขีดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจ วิพากษ์ และรื้อถอนความสัมพันธ์ของหญิงชายในประเด็นเรื่องเพศวิถี เพราะอุดมการณ์ที่ชายเป็นใหญ่ซึ่งฝังรากลึกมาอย่างยาวนานได้สร้างความรุนแรงและการกระทำต่อตัวตนของผู้หญิงด้วยการปลูกฝังระบบวิถีคิดและจิตสำนึกของตัวผู้หญิงเองต่อประเด็นเรื่องเพศวิถีอย่างมาก แม้ว่าผู้หญิงอาจจะกล้าที่ต่อรองหรือปฏิเสธต่อบทบาทภาระหน้าที่ที่ผูกติดมากับเพศสภาพความเป็นหญิง แต่ผู้หญิงมิได้กล้าที่จะเริ่มต้นตั้งคำถามต่อความสัมพันธ์ของหญิงชายและเพศวิถีของตัวเอง อีกทั้งผู้หญิงไม่ได้ตระหนักว่าเพศวิถีในรูปแบบของรักต่างเพศ (Heterosexuality) คือ เพศวิถีของผู้ชาย เพื่อผู้ชายและกระทำโดยผู้ชาย เพราะผู้ชายเป็นผู้กำหนด เป็นผู้ที่มีอำนาจและจัดการควบคุม

การควบคุมเรื่องเพศผ่านช่วงอายุ

การศึกษาเรื่อง “การควบคุมเรื่องเพศในผู้หญิงไทยปัจจุบัน : กรณีศึกษาการควบคุมเรื่องเพศในวัยรุ่น” ของ นิภา จิรภักดิ์ (2540) เป็นการศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าการควบคุมทางเพศในผู้หญิงไทยนั้น มีการดำเนินการสืบทอดมาอย่างยาวนานและมีการปรับเปลี่ยนตามบริบทของสังคม ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบของ การควบคุมทางเพศภายใต้กรอบแนวคิด 3 แนว ประกอบด้วย การควบคุมเรื่องเพศไว้กับความเชื่อเรื่องผี การควบคุมผู้หญิงไว้กับความเชื่อเรื่องการสะสมบุญบารมี แม้ในโลกยุคปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมที่เปิดกว้างจะเกิดการตั้งคำถามและความหวั่นวิตกว่าวัยรุ่นซึ่งถือเป็นตัวแทนของผู้หญิงไทยในยุคปัจจุบันกำลังจะทำให้สังคมล่มสลาย เนื่องจากเครื่องมือที่เคยใช้ในการควบคุมสตรีให้ดำเนินพฤติกรรมตามกรอบของสังคมกำลังหมดความสามารถในการควบคุม ดังนั้น จึงทำให้สังคมไทยกำลังอยู่ในภาวะที่วิกฤติ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าเสียงวิพากษ์วิจารณ์นั้น เกิดจากภาพลักษณ์ของวัยรุ่นที่ไม่ได้เคร่งครัดในการควบคุมร่างกาย ไม่ได้มองเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย และมีการแสดงความรักความพึงพอใจทางเพศอย่างเปิดเผย หรือเริ่มต้นการมีความสัมพันธ์ทางเพศที่เร็ว ง่ายขึ้น และมีจำนวนมากขึ้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว กลไกของการควบคุมทางเพศยังคงดำรงอยู่ แต่ได้ปรับเปลี่ยนจากกรอบที่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรก น่าอาย

ไม่เปิดเผย ภายใต้ความคิดเรื่องของระบบคุณธรรม คุณค่าของผู้หญิงและความละเอียดในตัววัยรุ่น มาสู่กรอบแนวคิดใหม่ในเรื่องความรักซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งกลไกควบคุมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” ของ ดวงหทัย นุ่มนวน (2545) เป็นการศึกษาถึงทัศนคติของวัยรุ่นในเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ในด้านทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้งเดียว สามารถนำมาซึ่งปัญหาได้ เช่น การตั้งครรภ์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีทัศนคติในระดับสูง และทัศนคติเรื่องการใช้ยาคุมกำเนิด หรือมีประสบการณ์ทางเพศ แสดงถึงความเป็นชายชาตรี มีทัศนคติในระดับต่ำ การปฏิบัติตนในเรื่องเพศ พบว่า ส่วนใหญ่มีเพื่อนต่างเพศ และมีพฤติกรรมจับมือถือแขนมากที่สุด และเคยมีเพศสัมพันธ์ การทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า เพศ อายุ และลักษณะที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ส่วนปัจจัยทางด้านครอบครัวพบว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา และการใช้เวลาว่าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ปัจจัยทางด้านทัศนคติ พบว่า ปัจจัยทางด้านทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ การปฏิบัติตนในเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น และปัจจัยทางด้าน การเปิดรับสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น ข้อเสนอแนะจากการศึกษา พบว่า ทุก ๆ ฝ่ายควรตระหนักในความร่วมมือ ทั้งในส่วนของภาครัฐ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ตลอดจนสื่อมวลชน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมทางเพศ ตลอดจนมีการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่กลุ่มวัยรุ่น ทั้งนี้บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ควรมีบทบาทในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา เพื่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องเพศให้ดีขึ้นด้วย

การควบคุมเรื่องเพศที่ออกนอกกรอบ

การศึกษาเรื่อง “อำนาจและการขัดขืน : ชายรักชายในสังคมที่ความสัมพันธ์ต่างเพศเป็นใหญ่” ของ สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์ (2548) ศึกษาประสบการณ์ชีวิตของชายรักชายทั้งสามคน พบว่าการดำรงอยู่ในฐานะของบุคคลที่มีตัวตนทางเพศที่แตกต่างกันไปจากกรอบความสัมพันธ์ทางเพศหลักของสังคม ทำให้ต้องเผชิญกับการควบคุมจัดการของอำนาจในหลายรูปแบบ เรื่องราวของชายรักชายทั้งสามคนชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์อันซับซ้อนที่ชายรักชายต้องเผชิญ ซึ่งแต่ละคนต่างก็มีสถานการณ์ที่เฉพาะแตกต่างกันไป ทำให้การสรุปเพียงว่าสังคมนี้เป็นสังคมที่มีอคติ หรือมีความ

รุนแรงต่อคนเพศเดียวกัน โดยการพิจารณาว่าสังคมนี้มีการแสดงออกถึงความรุนแรงหรือความพยายามที่จะเข้าแทรกแซงชีวิตของคนรักเพศเดียวกันในทางกฎหมายหรือชีวิตประจำวันคงไม่พอเพียง อย่างไรก็ตาม เรื่องราวของชายรักชายทั้งสามคน ทำให้เราได้เห็นว่าการควบคุมในเรื่องเพศนั้น ไม่จำเป็นต้องกระทำการใช้ความรุนแรงหรือการเข้าแทรกแซงในวิถีชีวิตของชายรักชายโดยตรง หากแต่ยังมีวิธีการกำกับควบคุมที่ถือได้ว่าแยบยลที่สุด นั่นคือการควบคุมตัวตนด้วยตัวเอง ซึ่งการควบคุมที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่การควบคุมที่เกิดจาก “ใคร” ควบคุมกำกับ “ใคร” อีกคนหนึ่งอย่างชัดเจนและเป็นธรรม หากแต่เป็นการควบคุมที่ทรงพลังที่สุด โดยการรับเอาระบบความหมายทางเพศและอคติที่สังคมมีต่อเพศเดียวกันผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถานที่ทำงาน สื่อมวลชน จิตแพทย์ และที่สำคัญคือองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรื่องคนรักเพศเดียวกันซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผ่านอคติต่าง ๆ ที่สังคมมีต่อคนเพศเดียวกัน เข้ามากำกับและสร้างตัวตน

การศึกษาเรื่อง การเมืองของการให้ความหมาย : นัยของ “ผู้หญิงไม่ดี” ของ ลลนา กาศวิบูลย์ (2544) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพศในนัยทางการเมือง และชี้ให้เห็นว่าความหมายเรื่องผู้หญิงไม่ดีถูกเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดของสังคมและความคิดเห็นของนักวิชาการในเรื่องผู้หญิงไม่ดี พบว่าการให้ความหมายเรื่องผู้หญิงไม่ดีถูกเปลี่ยนแปลงไปทั้งจากมุมมองของสังคมและนักวิชาการ ในสังคมไทยผู้หญิงที่ดีต้องรักษาพรหมจรรย์ไว้จนกว่าจะแต่งงาน รักนวลสงวนตัว เป็นแม่ศรีเรือน เป็นภรรยาที่ดี และเป็นแม่ที่ดี แต่ในชนชั้นสูง ค่านิยมพรหมจรรย์ การรักนวลสงวนตัวและแม่ศรีเรือนมีความเข้มงวดกว่าคนปกติทั่วไป ในช่วง รัชสมัยของรัชกาลที่ 4-6 วาทกรรมในเรื่องของพรหมจรรย์ การรักนวลสงวนตัว และความเป็นแม่ศรีเรือนที่ผู้หญิงต้องทำงานเฉพาะงานบ้าน ถูกขีดขูขึ้นมาเป็นอุดมการณ์แห่งชาติที่ผู้หญิงต้องปฏิบัติผ่านระบบการศึกษาแบบใหม่ ส่วนในบทบาทความเป็นแม่นั้น ถูกให้ความสำคัญมากขึ้นในยุคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และยังได้ให้ความสำคัญกับการเป็นแม่ศรีเรือนที่ต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้าน ส่วนความคิดเห็นของนักวิชาการนั้นเปิดกว้างให้ผู้หญิงได้มีทางเลือกมากขึ้นในเรื่องพฤติกรรมทางเพศ ความเป็นแม่ศรีเรือน ภรรยาที่ดี และบทบาทความเป็นแม่ แต่ในเรื่องการแต่งกายแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างระหว่างคนสองกลุ่มอย่างชัดเจน คือ กลุ่มที่เห็นว่าผู้หญิงควรมีอิสระในการแต่งตัว ถึงแม้ว่าจะเปิดเผยรูปร่างมากเกินไป กับกลุ่มที่เห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม นอกจากนั้น นักวิชาการยังได้รับอิทธิพลจากแนวคิดมาร์กซิสต์และแนวคิดสตรีนิยม

จะเห็นได้ว่าในระบบชายเป็นใหญ่ นั้น ผู้หญิงหรือผู้ที่ไม่อยู่ในกรอบของเรื่องเพศที่ถูกต้องตั้งถาม ได้กลายเป็นเป้าหมายของการถูกควบคุม หากแต่กระแสของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กรอบที่

ใช้ในการควบคุมเรื่องเพศจึงถูกสั่งคลอน เนื่องจากคนที่ผู้หญิงเริ่มเข้ามามีบทบาทในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้หญิงหลายคนสามารถเลือกที่จะไม่เข้าสู่สถาบันการแต่งงาน ดังนั้นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมในอดีตดังกล่าวซึ่งไม่สามารถควบคุมผู้หญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไปจึงถูกปรับเปลี่ยนตามสภาพบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยที่เราจะเห็นถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการควบคุมจากการใช้อำนาจบังคับมาสู่การควบคุมโดยจิตวิญญาณของตนเอง ในขณะที่เรื่องทางเพศก็ยังคงเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังซึ่งถูกใช้ในการควบคุมผู้หญิงในทุกบทบาทสถานะ อีกทั้งเรื่องทางเพศยังคงเป็นเรื่องที่ถูกตัดสินโดยใช้มาตรฐานที่ต่างกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย

เนื่องจากการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองหญิงมักจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการเพิ่มสัดส่วนของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะมากกว่าการศึกษาในแนวทฤษฎีนิยมอื่น ๆ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว นักการเมืองหญิงซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะและเป็นอาชีพซึ่งในอดีตเป็นพื้นที่ของผู้ชายยังคงประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ภายหลังจากเข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของการถูกควบคุมในเรื่องทางเพศ เช่น การสร้างกรอบจริยธรรมของการเป็นนักการเมืองหรือการถูกโจมตีในเรื่องชู้สาว เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่หลายคนมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัวที่กลายเป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงในอาชีพนักการเมืองสำหรับผู้หญิง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองหญิง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและรวบรวมไว้ดังนี้

การศึกษาเรื่อง “การใช้สื่อมวลชนสร้างชื่อเสียงของนักการเมือง” ของ อาภา อนันตกุล (2542) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงกระบวนการที่นักการเมืองใช้สื่อมวลชนสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง โดยมีนางบัวถา หงสกุล และ ดร. พิจิตต์ รัตกุล เป็นกรณีศึกษา พบว่านักการเมืองใช้กระบวนการที่ทำให้สื่อมวลชนสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองแบ่งเป็น 3 กระบวนการ คือ ประการแรก การพยายามเสนอหรือส่งข่าวคราวความเคลื่อนไหวของตนเองให้สื่อมวลชนทราบอย่างสม่ำเสมอ ประการที่สอง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับสื่อมวลชน ประการที่สาม การจัดตั้งทีมงานจากสื่อมวลชนในปัจจุบัน และ/หรืออดีตสื่อมวลชน นอกจากนี้ยังพบว่า ภูมิหลังของนักการเมืองทั้งในเรื่องของครอบครัว การศึกษา บุคลิกภาพ ผลงานก่อนเข้าสู่การเมือง และพัฒนาการทางการเมือง การทำกิจกรรมของนักการเมือง รวมถึงระดับความสัมพันธ์ของนักการเมืองกับสื่อมวลชนก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างชื่อเสียงของนักการเมือง

การศึกษาเรื่อง “การรับรู้ทางการเมืองเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักการเมืองในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเขตกรุงเทพมหานคร” ของ วิภา ผลพานิช (2545) พบว่าภาพลักษณ์ของนักการเมืองในทัศนคติของนักศึกษา คือ นักการเมืองที่ดีจะต้องเป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและ พรรคพวก

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารการตลาดที่มีต่อภาพลักษณ์ของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร” ของ วิจิตรรัตน์ จันทพิมพะ (2547) ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่ง โดยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาผลของการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อภาพลักษณ์ต่าง ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีโอกาสปรากฏตัวทางสื่อมวลชน นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีจากสื่อโทรทัศน์และสื่อหนังสือพิมพ์เป็นหลัก และกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มอาชีพมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์ต่าง ๆ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกันตามการเปิดรับสื่อและภูมิหลังของการรับรู้ของแต่ละบุคคล

การศึกษา “เรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ต่อนักการเมือง ศิลปิน นักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป” ของ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี (2540) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ตรวจสอบลักษณะปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ 2) ศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างกลุ่มบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ความเหมือนและความแตกต่างของประเด็นที่บุคคลถูกละเมิดซึ่งปรากฏบนหนังสือพิมพ์ และความเหมือนและความแตกต่างของกระบวนการที่บุคคลถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แก้ไขปัญหาหรือหาหนทางเยียวยาความเสียหาย โดยอาศัยกรณีศึกษา 15 กรณีในประเทศไทย 3) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่มีลักษณะละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และ 4) หาแนวทางร่วมระหว่างการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ สิทธิส่วนบุคคลและกระบวนการยุติธรรม พบว่า หนังสือพิมพ์จะนำเสนอข่าวที่มีลักษณะละเมิดต่อนักการเมืองในประเด็นการทำหน้าที่ของนักการเมืองในตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ อันมีความไม่ชอบมาพากลหรือบกพร่องต่อหน้าที่ ความเคลื่อนไหวของนักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองหรือผลประโยชน์ที่ไม่ถูกต้อง เรื่องส่วนตัวที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ ละเมิดต่อศิลปินนักแสดงในประเด็นเรื่องพฤติกรรมส่วนตัว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเพศ ละเมิดต่อนักธุรกิจในประเด็นความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ทางธุรกิจ การทำธุรกิจที่มีความไม่ชอบมาพากลหรือมีผลกระทบต่อประชาชน เรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวกับการทำธุรกิจและเรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับกรณีความผิดทางอาญา ละเมิดต่อประชาชนทั่วไปกลุ่มย่อยที่มีอาชีพข้าราชการ ทหาร ตำรวจในประเด็นพฤติกรรมส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติหน้าที่อันมีความไม่ชอบมาพากลหรือบกพร่องต่อหน้าที่หรือไม่เป็นธรรม ความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับผู้ตกเป็นข่าว กลุ่มย่อยที่เป็นบุคคลทั่วไปในประเด็นความผิดทางอาญาที่

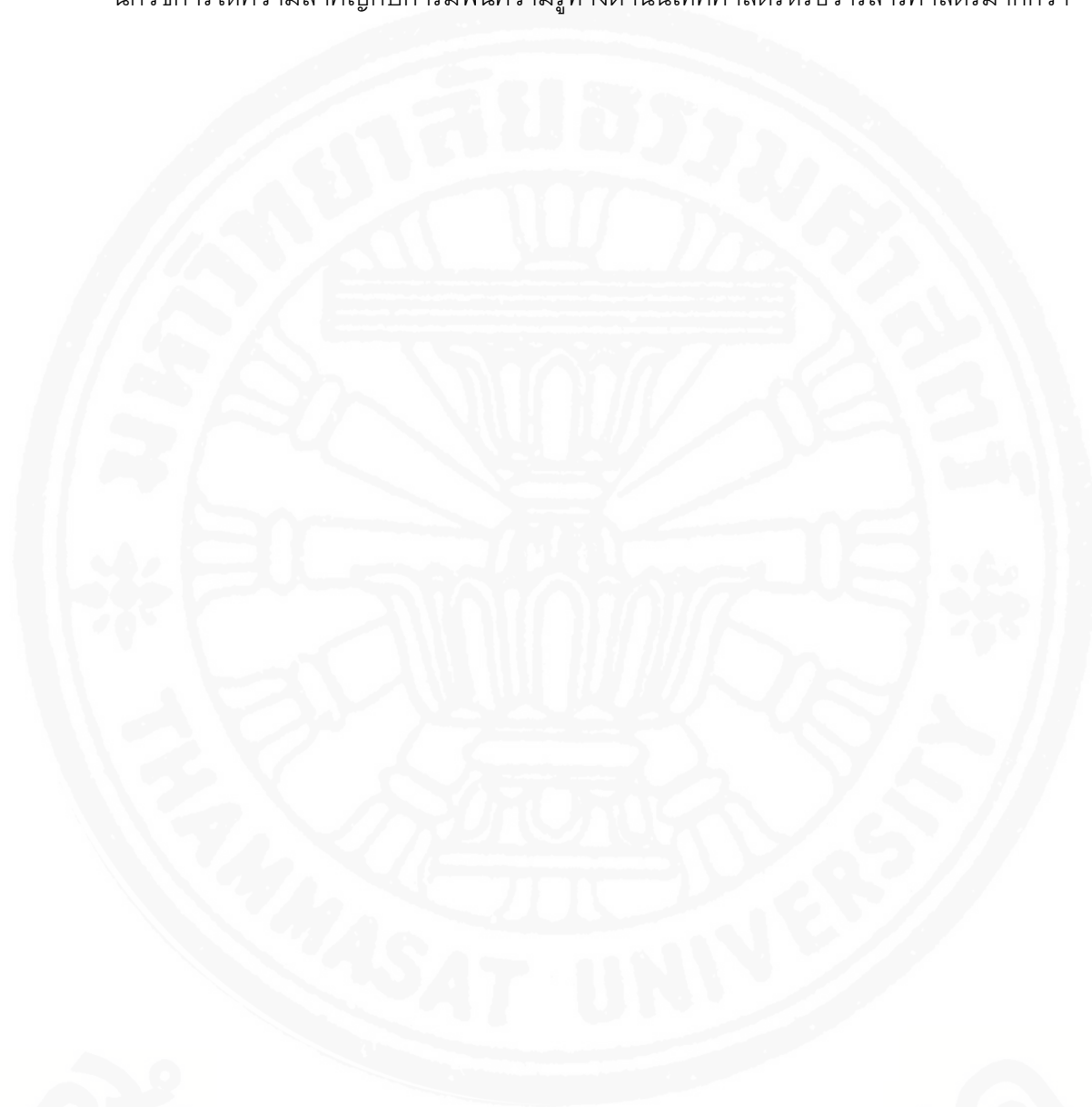
เกี่ยวข้องกับผู้ตกเป็นข่าวและการเปิดเผยเรื่องสามมีภรรยาหรือฐานะทางการเงิน กลุ่มย่อยที่เป็นพระสงฆ์ เป็นประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ลักษณะผู้สาวทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อวงการพุทธศาสนา

ด้านกระบวนการแก้ไขและวิธีการเยียวยาพบว่า ผู้ตกเป็นข่าวแต่ละกลุ่มมีวิธีการแก้ไขปัญหาคล้ายกัน คือมักจะเลือกการฟ้องร้องต่อศาลในคดีอาญาเพื่อให้มีผลต่อคดีแพ่ง โดยการแจ้งความต่อสถานีตำรวจเพื่อดำเนินคดีความต่อหนังสือพิมพ์หรือบริษัททนายความยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อดำเนินการเอง โดยไม่ผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มนักการเมืองและกลุ่มศิลปินนักแสดง อาจจะมีการให้สัมภาษณ์เพื่อขอแก้ไขข่าวกับผู้สื่อข่าวหรือให้สัมภาษณ์หรือแถลงข่าวตอบโต้หนังสือพิมพ์ผ่านทางสื่อมวลชนอื่น เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงต่อสาธารณะ ส่วนวิธีการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหายที่พบคือ ให้ศาลสั่งลงโทษจำคุกหรือห้าม นักวิชาชีพประกอบอาชีพ ลงโฆษณาคำพิพากษาของศาล ลงขอขมา ลงแก้ไขข่าว เรียกค่าเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งผู้เสียหายต้องร้องขอในคำฟ้องต่อศาล ทั้งนี้ ความแตกต่างในรายละเอียดขึ้นอยู่กับสถานภาพ ความพอใจในการบรรเทาความเสียหายและกำลังทรัพย์ของผู้เสียหาย ส่วนปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวในลักษณะละเมิดหรือหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ในความคิดเห็นของกลุ่มผู้ตกเป็นข่าวนักวิชาชีพ นักวิชาการ เห็นฟ้องต้องกันในปัจจุบันเรื่องธุรกิจและการตอบแทนความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่าน โดยอาจจะมียุติธรรมอื่น ๆ ประกอบ เช่น ข้อจำกัดเรื่องเวลาและการแข่งขันเชิงธุรกิจทำให้ไม่มีเวลาตรวจสอบความถูกต้องและความสมมูลย์ของข่าว ตัวบุคคลที่ทำหนังสือพิมพ์ขาดมาตรฐานทางวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ความไม่รอบรู้ต่อกฎหมายหรือขาดความตระหนักถึงการเคารพสิทธิส่วนบุคคล บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และทำตามนโยบายองค์กร

การศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังของนักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการต่องานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์” ของ สุนันทา เคาไวยกุล (2539) พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการผลิตงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) โครงสร้างกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของสื่อ 2) โครงสร้างการควบคุม 3) โครงสร้างการดำเนินการผลิต สำหรับความคาดหวังต่อเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข่าวการเมืองทางโทรทัศน์พบว่านักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ คาดหวังให้ข่าวการเมืองทางโทรทัศน์มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ควรนำเสนอได้โดยเสรีภายใต้กรอบจรรยาบรรณ 2) ควรนำเสนอข่าวแบบเจาะลึก 3) ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้สื่อสารมวลชนให้ความสำคัญกับเสรีภาพของสื่อมากที่สุด ส่วนนักการเมืองและนักวิชาการให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลมากที่สุด

ส่วนความคาดหวังต่อคุณสมบัติของผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองพบว่านักสื่อสารมวลชน นักการเมือง และนักวิชาการ คาดหวังให้ผู้สื่อข่าวโทรทัศน์สายการเมืองมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) ควรมีความรู้ทางด้านการเมือง 2) ควรทำการบ้าน 3) ควรมีความซื่อสัตย์ 4) ควรมีความซื่อสัตย์

ในแง่ความเป็นกลาง อย่างไรก็ตาม ในแง่คุณสมบัติทางการศึกษาพบว่า นักสื่อสารมวลชนให้ความสำคัญกับการมีพื้นฐานความรู้ทางด้านนิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์ ในขณะที่นักการเมืองและนักวิชาการให้ความสำคัญกับการมีพื้นฐานความรู้ทางด้านนิเทศศาสตร์หรือวารสารศาสตร์มากกว่า

ชำนาญกหอสมุด